

BATI TRAKYA TÜRK AZINLIĞININ HUKUKİ VE SİYASİ SORUNLARININ ASİMİLASYON POLİTİKASI ÇERÇEVESİNDE TAHLİLİ

Halis AYHAN

Doktor, Kırkkale Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü, halisayhan@kku.edu.tr

ÖZET: Azınlık, yüzyılımızın temel uluslararası politika araçlarından birisidir. Uluslararası ilişkilerin yönlendirici ve belirleyici unsurlarındandır. Devletlerin birbirleri ile olumlu ve olumsuz etkileşiminde azınlıklar boyutu çoğu zaman dikkate alınmaktadır. Bu bapta azınlıkların artık uluslararasılaştığı ve daha da siyasallaşma yönünde olduğu bir durum söz konusudur. Azınlık hakları meselesi insan hakkı olması sebebiyle, uluslararası müdahalelere bile gerekçe olabilmektedir. Batı Trakya Türklerinin konumları, öncelikle ve daha çok Türkiye-Yunanistan arasındaki ikili ilişkiler çevresinde belirlenmiştir. İkili ilişkilerin iyi olduğu dönemlerde azınlık da rahat nefes almıştır, ilişkilerin kötü olduğu dönemlerde Türklerin durumu da kötü olmuştur. Günümüzde ise ikili ilişkilere ilaveten uluslararası boyuta da taşınmıştır. Bunun sebebi olarak yukarıda belirtilen neden temelinde, AB'nin azınlıklara verdiği önemdir. Ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Avrupa'daki B. Trakyalıların ve Türkiye'nin uğraşları uluslararasılaşmanın diğer araçları olmuştur. Günümüzde ikili ilişkiler ve Türklerin durumu göreceli iyi olmakla birlikte, geleneksel sorunların çoğu hâlâ devam etmektedir. En önemlisi Yunanistan'ın "Yunanlaştırma" çabaları sürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Batı Trakya Türkleri, Yunanistan, Lozan Antlaşması, Azınlık, Asimilasyon.

THE ANALYSIS OF WESTERN THRACE TURKISH MINORITY'S JURIDICAL AND POLITICAL PROBLEMS IN THE FRAMEWORK OF ASSIMILATION POLICY

ABSTRACT: Minorities are one of the basic international political tools of our era. It is a factor which has a commanding and determinative impact on international relations. The issue of minorities is often taken into account in positive or negative interactions between states. In this context, it can be said that minorities are now being internationalized and that this internationalization increases their politicization. Since the rights of minorities are in fact a part of human rights, they are even used to justify international interventions. The status of the Turks in the Western Thrace region of Greece has been deeply influenced by bilateral relations between Turkey and Greece. In the periods the two states had good relations, the Turkish minority in Greece did not face difficulties, but when the relations between the two states deteriorated, the conditions of the Turks, too, deteriorated. At present, though the issue is still a part of bilateral relations of Turkey and Greece, it has also become a part of the international agenda because of the importance attributed to minorities by the European Union. Moreover, the cases before European Court of Human Rights, Western Thrace Turks in Europe and Turkey's initiatives concerning the issue contributed to internationalization of the issue. Currently, although the relations between the two states and the conditions of Turks in the Western Thrace are good; the traditional problems involving the two states mostly continue to exist. The most important thing is that the efforts of Greece for "Hellenization" have been continuing.

Key Words: Western Thrace Turks, Greece, Lausanne Treaty, Minority, Assimilation.

GİRİŞ

Azınlık,

bir devletin nüfusunun geri kalanına göre sayısal olarak az olan, egemen konumda bulunmayan, -o devletin vatandaşı olan- üyeleri nüfusunun geri kalanından farklı etnik, dinsel ya da dilsel özelliklere sahip olan ve kültürlerini, geleneklerini, dinlerini ya da dillerini korumaya yönelik üstü örtülü de olsa bir dayanışma duygusu gösteren bir grup (Çavuşoğlu, 2001: 35)

olarak tanımlanmaktadır. Birleşmiş Milletler raportörü Francesco Capotorti'nin 1978'deki bu tanımı sonraki tanımların çerçevesini oluşturmuştur (Çavuşoğlu, 2001: 35).

19. yüzyıldan itibaren uluslararası ilişkiler alanına girmeye başlamış olan azınlık, 20. yüzyılda da uluslararası metinlerin temel kavramlarından biri haline gelmiştir. Azınlıklar pek çok uluslararası antlaşmalarda, anayasalarda korumaya alınmıştır. Artık azınlık hakları postmodern çağın vazgeçilmez unsurudur.

Azınlıklar ülkeler arasında etkileşimin de aracı olmuşlardır. Devletlerin birbirlerine karşı yürüttükleri politikalarda soydaş azınlıkların da etkisi söz konusudur. Devletler ilgili ülkeye karşı geliştirdikleri, yürüttükleri politikada soydaş azınlıkları dikkate almadan hareket edememektedir. Akılcı olanı da budur.

Ancak azınlıklar bir taraftan iki devletin dostluk ilişkileri geliştirmesine katkıda bulunabilirken, diğer taraftan da iki devletin ilişkilerinin gerginleşmesinin nedeni olabilmektedir. Bulgaristan'daki Türk azınlığı birinci duruma,¹ Yunanistan'daki Türk azınlığı² da ikinci duruma örnek teşkil edebilecek mahiyettedir.

¹ Bulgaristan-Türkiye ilişkileri, Soğuk Savaş döneminde farklı kutuplarda olmalarına rağmen, göreceli olarak olumlu olmuştur. Bulgaristan'daki Türklerin ilişkilere olumlu etkileri olduğu muhakkaktır. Bunun en önemli istisnası Bulgaristan'ın, isim değiştirme başta olmak üzere, 1980'lerde Türklere yönelik asimilasyon politikasıdır. Türklerin böyle bir politikaya maruz kalması nedeniyle iki ülke ilişkileri de bozulmuştur.

² Yunanistan, Batı Trakya'daki azınlığı "Müslüman azınlık", yani dinsel azınlık olarak tanımlamaktadır. Fakat bu çalışmada, "Müslüman azınlık"tan kastedilenin ve sorunun öznesinin Türk toplumu olması nedeniyle, "Batı Trakya Türk azınlığı" ifadesi

Devletlerin azınlıklara karşı uygulamaları genellikle ya kolaylaştırıcı veya kısıtlayıcı olmaktadır. Azınlıkların hayatlarını kolaylaştırmak ve zorlaştırmak daha çok devletin ve toplumun uygulamalarına bağlıdır (Durham, 2013: 4). Toplumun olumsuz tavır düşmanlıkların belirgin olduğu halklarda daha fazla söz konusu olabilmektedir. Yunan devletinin ve toplumunun Türklere karşı tutumu bu türden bir tutum olarak gözükmektedir.

Soydaş azınlıklar bir devletin diğer devletteki gözü kulağıdır. Bu nedenden dolayı olsa gerektir ki, Yunanistan'daki Türk azınlığı zaman zaman Türkiye'nin doğal casusları olarak telakki edilmiştir. Türkiye'nin B. Trakya Türk azınlığı ile ilgilenmesi -Türkiye hiçbir zaman B. Trakya Türk azınlığını irredentist politikalara tabi tutmamış olmasına rağmen- Yunanistan tarafından hep bir şüpheyile karşılanmış ve rahatsızlık uyandırmıştır.

Bu çalışmada, Türk-Yunan ilişkilerinde bir azınlık olarak Türklerin işlevinin ne olduğu, ne olması gerektiği irdelenmekle birlikte, temel konu Türklerin sorunlarıdır. Türklerin sorunlarının Yunanistan'ın uluslararası hukuka aykırı davranışlarından kaynaklandığından hareketle çalışmanın sorunsalı, Yunanistan'ın B. Trakya Türklerine yönelik hukuk dışı uygulamalarının "Yunanlaştırma/asimilasyon" amacı taşıyıp taşımadığıdır. Çalışmamızda, "Yunanlaştırma" terimi "Yunan sistemini benimsetme, Türkçe yerine daha çok Yunancayı öğretme, azınlık okulları yerine devlet okullarına gitmelerini sağlama, Türkleri bölme ve zayıflatma, Türkiye'nin etkisini kırarak Türkleri Yunanistan'a yakınlaştırma, Türklerin örgütlenmelerini engelleme, seçimlerde Müslüman/Türk adaylardan ve partilerden ziyade Yunan adaylara ve partilere oy vermelerini sağlama vb" anlamlarında kullanılmaktadır. Kısaca Türkleri dönüştürmedir. Bu gerek yumuşak güç, gerek hukuki düzenlemelerle gerçekleştirilmektedir. Yunanistan eskiden güce dayalı dönüştürmeye daha sık başvuruyorken, günümüzde bunu hukuki düzenlemelerle ve yumuşak güçle gerçekleştirme uğraşındadır.

1. SOĞUK SAVAŞ SONRASI TÜRK-YUNAN İLİŞKİLERİ

Soğuk Savaş sonrasında, 1990-93 arasında iktidardaki Konstantin Miçotakis, bozulan ilişkileri düzeltmek için gayret göstermesine mukabil; 1993-96 arasında tekrar başa gelen Andreas Papandreu ilişkileri sertleştirmiştir. 1996'dan sonra dostane ilişkiler yaşanmıştır. Yunanistan'dan Kostas Simitis ve Yorgo Papandreu, Türkiye'den de İsmail Cem'in iyi ilişkilerin mimarları olduğu söylenebilir. Bununla birlikte, iki devlet arasında rekabet ve eski sorunlar da devam etmektedir. Soğuk Savaş'ın sona ermesinin etkileri Balkanlarda da görülmüştür. Bölgede coğrafi ve tarihi etkilerinin olduğu düşünülürse, iki devlet Balkanlarda nüfuz sahibi olabile ve birbirlerini yalnız bırakma gayretleri içinde olmuşlardır (Oran, 2003: 464). Kardak bunalımı, Abdullah Öcalan'ın Kenya'daki Yunanistan büyükelçiliğinde yakalanması, Patrikhane ve Kıbrıs sorunu (Rumların yeşil hattı delme girişimleri, Loizidu davası, S-300 füzeleri alınması vb) geleneksel hasmane politikaların yeni sorunları olmuştur. Türkiye'deki 1999 depremi ilişkilerde bir müddet için yeni bir sayfa açmış, Yunanistan Türkiye'ye yardıma ilk koşanlardan olmuş ve Türkiye'nin aynı yıl AB'den adaylık almasına destek vermiştir.

2004'te başbakan olan Kostas Karamanlis iktidarında, ilişkiler göreceli olarak olumlu sürmüştür. Y. Papandreu ve sonrası iktidarlar zamanı için de benzer şeyler söylenebilir. 2000 sonrasında ve bugün, Yunanistan ekonomik sıkıntılardan ve bundan kaynaklı meselelerinden (sık gerçekleşen seçimler, hükümet değişiklikleri, AB ile ilişkiler vb) dolayı kendi sorunlarına yoğunlaşmak zorunda kalmış ve Türkiye ile ilişkileri adeta asgari düzeyde olmuştur. Bugün itibarıyla kökleşmiş sorunların devam ettiği hatırdan çıkarmamak gerekir. Türk-Yunan ilişkileri özellikle Kıbrıs çerçevesinde ve istenilmeyen bir gelişme göstermektedir. Ancak iki ülke, komşu olmaları ve AB ekseninde yer almaları nedeniyle bazen zorunlu bazen gönüllü olarak yakın ilişkiler içindedirler. Örneğin AB bölgeler arası işbirliğini teşvik etmeyi hedefleyen Interreg III programı çevresinde Türkiye-Yunanistan Sınır Ötesi İşbirliği Programı başlamıştır.

2. BATI TRAKYA TÜRKLERİ

2.1. Yunanistan'ın Batı Trakya Türk Azınlığına Yönelik Politikası

Yunanistan'ın resmi olarak tanıdığı tek azınlık B. Trakya Müslüman azınlığıdır. Türk azınlığı konusu uzun süre, Yunanistan'ın iç meselesi şeklinde gelişmiştir. Her ne kadar iki devlet arasında ele alınan bir konu olsa da, diğer sorunların gölgesinde kalmıştır.

Yunanistan'ın Türklere karşı tutumunu belirleyen genelde üç temel etmen olduğu ifade edilebilir: Yunanistan'ın uluslararası antlaşmalar ve bu antlaşmalarla B. Trakya Müslüman Türk halkına karşı çeşitli yükümlülükler girmesi; Türkiye-Yunanistan ikili ilişkileri; Yunanistan'ın iç dinamikleridir. Birincisi itibarıyla, Yunanistan Türk halkının antlaşmalardan kaynaklanan haklarını çoğu zaman engellemiş ve/veya asgari düzeyde uygulamıştır.³ İkincisi açısından, yukarıda da bahsedildiği üzere, ilişkilerin iyi olduğu zamanlarda -ki üç dönem vardır: 1930'lar, 1950'ler ve 1990'lar, özellikle 2000 sonrası- Yunanistan'ın azınlık politikası da genel manada olumlu; ilişkilerin kötü olduğu zamanlar ise Türk azınlığın baskı altında ve haklarının gasp edildiği dönemler olmuştur. İlişkilerin daha çok hasmane olduğu hatırdan tutulduğunda, Türk azınlığın da ne durumda olduğu anlaşılmaktadır. Son unsur, Yunanistan iç dinamikleri, yani Yunanistan'ın kendi iç gelişmeleri ve siyasi kişileridir. Bu bağlamda, Yunanistan iç savaşı (1944-48), Cunta yönetimi (1967-74), A. Papandreu iktidarı Türk azınlık üzerinde olumsuz politikaların yürütüldüğü dönemler olmuşlardır. Örneğin Türkiye'nin Kıbrıs harekâtıyla, Yunanistan Türklerin üzerindeki baskısını artırmıştır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin (KKTC) kuruluşu ve A. Papandreu'dan dolayı iki ülke ilişkilerin bozuk olması, Türkler üzerinde baskıları dayanılmaz hale getirmiştir. Örneğin, ilandan 5 gün sonra İnhanlı köylülerinin toprakları ellerinden alınarak Yunanlılara dağıtılmıştır. Sudan sebeplerle ağır para cezaları verilmiş, işkencelerde ölümler yaşanmış, yurtdışı diploma denkliklerinde

kullanılacaktır. Bir diğer husus olarak da, Yunanistan'daki Türk azınlığı Türkiye-Yunanistan ilişkilerini gerginleştiren etmenlerden yalnızca bir tanesidir. Esasında tersi bir durum söz konusudur; Batı Trakya Türk azınlığı iki devlet ilişkilerinden etkilenmiştir. İlişkilerin gerginleşmesi azınlığı da zorda bırakmıştır.

³ Bu konuda hemen hemen tüm Türk yazarlar oйдаşıma içindedir. Görüş olarak, Popovic, Türk yazarların bu tavrını yadırgayarak, bir nevi durumun böyle olmadığını ifade etmektedir. Keza Yunan makamları da antlaşmaların ihlal edildiğini reddeder.

zorluklar çıkarılmış, Türkler B. Trakya dışına çıkarılarak eritmeye çalışılmıştır (Eğritağ, 2006: 54-55). 1990'ların ikinci yarısından itibaren ikili ilişkiler iyi olmakla birlikte bu, B. Trakya Türklerinin durumuna fazlaca yansımamıştır. B. Trakya meselesi de artık Türkiye-Yunanistan düzleminden çıkarak, Avrupa düzlemine oturmuştur (Oran, 2003: 445).

5-7 Şubat 2007 tarihleri arasında bölgeyi ziyaret eden Yunanistan Dışişleri Bakanı Dora Bakoyani, amaçlarının B. Trakya'nın çok kültürlü yapısını korumak olduğunu ve eşit vatandaşlık ilkesinden taviz verilmeyeceğini belirterek azınlık ilişkilerinde yeni bir sayfa açacakları vaadinde bulunmuştur (Kırbaki, 2007). İlk kez bir Yunan başbakanı bölgeyi ziyaret etmiştir. Başbakan Y. Papandreu, 17-18 Şubat 2011'deki ziyaretinde sorunları çözme niyetini belirtmiştir. Ne yazık ki söylemler ile uygulamalar birbirini tutmamaktadır. Bu ziyaret, Yunanistan'ın genel politikasında fazlaca bir değişikliğe yol açmamıştır.

Son dönemlerde, ikili ilişkilerin iyi olmasının bir neticesidir ki, Türkiye'nin de B. Trakya Türklerine ilgisi artmıştır. Türkiye'den çeşitli siyasi liderlerin yanısıra hükümet yetkilileri düzeyinde ziyaretler gerçekleştirilmiştir.⁴

2.2. Batı Trakya Türklerinin Hukukî Konumu

Batı Trakya Türkleri/Müslümanlarının Yunanistan'daki durumu çeşitli belgelerde düzenlenmiştir. Bunları üçe ayırmak mümkündür:

a) Yunanistan ulusal belgeleri (1975 Anayasası (m. 28/1 ile Müslüman azınlıkla ilgili önceki andlaşmaları iç hukukunun parçası ve yasal düzenlemelerden üstün sayar), yasalar, düzenlemeler vb),

b) Türkiye-Yunanistan arasındaki ikili uluslararası andlaşmalar (Londra Protokolü (1830), İstanbul Sözleşmesi (bilhassa m. 8) (1881), Atina Antlaşması ve 3 Nolu Protokol (bilhassa m. 11/4) (1913), Sevr Antlaşması (Yunan Sevr'i, 1920), Lozan Barış Antlaşması (m. 37-45) (1923), Mübadele Sözleşmesi ve Protokol (30.1.1923)), Kültür antlaşmaları (1951, 1968),

c) İnsan ve azınlık haklarıyla ilgili genel uluslararası sözleşmeler, *BM sisteminde*: İnsan Hakları Evrensel Bildirisi (1948), Her Türlü Irk Ayrımcılığının Tasfiyesi Sözleşmesi (bilhassa m. 1) (1965), İkiz Sözleşmeler (Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi (KİSHUS, bilhassa m. 12, 27) ile Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi (bilhassa m. 2/2) (1966), Çocuk Hakları Sözleşmesi (bilhassa m. 30) (1989), Ulusal veya Etnik, Dinsel ve Dilsel Azınlıklara Mensup Kişilerin Haklarına İlişkin Bildirge (1992), Her Türlü Dini Hoşgörüsüzlüğü Ortadan Kaldırılmasına İlişkin İnsan Hakları Komisyonu'nun 2003/54 sayılı Kararı vb. *Avrupa Konseyi*: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (1950), Avrupa Sosyal Şartı (1961, tadil 1996), Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi 1704/2010 sayılı Kararı, Irkçılığa ve Ayrımcılığa Karşı Avrupa Komisyonu'nun (ECRI) 7 Nolu Genel Politika Tavsiye Kararı, Avrupa Konseyi'nin Diğer Hukuki Araçları (AİHS 12. Protokol (Yunanistan henüz onaylamadı) (m. 1), Ulusal Azınlıkların Korunması Çerçeve Sözleşmesi (1995), Bölgesel veya Azınlık Dilleri Avrupa Şartı. *Avrupa Birliği Andlaşmaları ve İkincil Hukuk*. *Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı*: Paris Şartı (1990), Kopenhag İnsani Boyut Belgesi (1990), Ulusal Azınlık Uzmanları Cenevre Toplantısı (1991) ve Viyana Sonuç Belgesi (1999) (Geniş bilgi için bkz. Papademetriou, 2012: 49-66).

Yunanistan, Ulusal Azınlıkların Korunması Çerçeve Sözleşmesi'ni 22.9.1997'de imzalamasına rağmen hâlâ onaylamamıştır (Bkz. Conventions). Avrupa Bölgesel ve Azınlık Dilleri Şartı'nı (1992) da henüz imzalamamıştır (Bkz. Conventions).

2.2.1. Lozan Antlaşması'nda

Lozan'a giden Türk heyetinin elindeki 14 maddelik talimatın 5. maddesi Trakya sınırı, 6. maddesi B. Trakya'da halkoylaması ve 8. maddesi azınlıklarla ilgiliydi (Ürer, 2003: 220).

1922-23 arasında cereyan eden Lozan Barış Antlaşması (LBA) müzakerelerinde;

Türk görüşü (İsmet İnönü): "B. Trakya'da halkoylaması yapılmalıdır. Sonuca göre burası tarafsız olabilir" (Meray, 1969: 20; Bilge, 2000: 119; Öksüz, 2006: 62; Eğritağ, 2006: 50). Bu isteğin gerekçeleri ve dayanakları şunlardı; a) Woodrow Wilson'un "serbest irade" olarak bahsettiği kendi kaderini tayin ilkesidir. B. Trakya halkı, serbest iradesiyle kendi kaderini tayin edebilmelidir. b) Neully Antlaşması'nın 48. maddesi bir emsal teşkil etmektedir. c) Bu talep kaynağını Misak-ı Milli'den almaktadır. ç) Bölgedeki Türklerin nüfusu, Yunanlıların 4 katına yakındır. Toprakların da % 84'ü Türklerindir (Bilge, 2000: 119-121).⁵

Yunan görüşü (Elefterios Venizelos): Türkiye, B. Trakya'yı, kendi isteğiyle Neully Antlaşması'yla İtilaf devletlerinin kaderine bıraktı ve bu devletler B. Trakya'yı Yunanistan'a verdiler. Halkoylaması isteğiyle B. Trakya'nın statüsü yeniden tartışmaya açılmaz (Meray, 1969: 23-24; Bilge, 2000: 119).

Başkan *George Curzon*: B. Trakya 1913'ten beri Türk değildir. Türkiye burayı bırakmıştır. Kendi kaderini tayinin uygulanması veya halkoylaması yapılması yararlı değildir (Bilge, 2000: 122-123). Curzon'un halkoylamasını reddetmesinin nedeni, bu bölgenin ileride Türkiye'ye dönme ihtimalini önlemektir.

⁴ Cumhuriyet Halk Partisi lideri Kemal Kılıçdaroğlu (2011), Milliyetçi Hareket Partisi lideri Devlet Bahçeli (2012), iktidardaki Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Başkan Yardımcısı Mustafa Şentop (2013) gibi siyasilere ilaveten, Başbakan Recep T. Erdoğan (2004), Dışişleri Bakanı Ali Babacan (2007), Başbakan Yardımcıları Ali Babacan (2011), Bekir Bozdağ (2012) ve Emrullah İşler (2014) gibi yetkililer de ziyaret etmiştir.

⁵ Yunanistan, 30.12.1918'de müttefik devletlere sunduğu raporda B. Trakya Türk nüfusunun 114.810 olduğunu belirtmiştir. Türkiye'nin savına göre ise; Türk nüfusu 129.120, Yunan nüfusu 33.910'dur. Taşınmaz mülkiyet ise, Türklerin % 84'üne karşılık Yunanlıların yalnızca % 5'tir (Meray, 1969: 61).

LBA'ya göre; B. Trakya, halkoyması yapılmaksızın Yunanistan sınırları içinde kalmıştır. B. Trakya Türkleri, LBA ile "azınlık statüsü"ne tabi olarak hukuki güvenceye alınmıştır. LBA Bölüm I, Kesim III "Azınlıkların Korunması" başlıklı 37-45. maddeleri B. Trakya Türklerini koruyucu hükümler ve haklar içermektedir: M. 37, Yunanistan bu hükümleri temel yasa sayacak; m. 38, Negatif azınlık haklara sahiptirler; m. 39, Tüm medeni ve siyasal haklardan yararlanacaklar; m. 40, Kurumlar kurma ve yönetme hakkı; m. 41, Azınlıkların devlet bütçesinden pay almaları; m. 42, Dini yapı kolaylığı; m. 43, İnançlara uygun hareket etme; m. 44, Garanti; m. 45, Karşılıklılık (İki devlet de azınlıklarına aynı hakları tanıyacaklar).

Türkiye, halkoymasını kabul ettirememiş ancak, Türklerinin Yunanistan'da kalmalarını sağlayabilmiştir. B. Trakya Türkleri, Türkiye'nin kendi rızasıyla yabancı bir ülkede bıraktığı ilk Türk topluluğudur. Yunanistan'ın da resmi tek azınlığıdır (Yerasimos, 1995: 36).

2.2.2. Nüfus Mübadelesi Kapsamında

LBA'dan sonra sıra nüfus değişiminin uygulanmasına gelmiştir. LBA eklerinden olan "Yunan ve Türk Halklarının Mübadelesine İlişkin Sözleşme ve Protokol", LBA'dan önce, 30.1.1923'te imzalanmıştı. Sözleşme'nin 2. maddesine göre; B. Trakya Müslümanları ile İstanbul Rumları mübadele dışında tutulmuşlardır (Meray, 1969: 336). Aynı yıl başlayan göç, uygulamada sıkıntılı olmuş, ancak 1926 ve 1930 antlaşmalarıyla çözümlenebilmiştir. Türkiye, Lozan görüşmelerinde, B. Trakya'nın Müslüman halkının göç kapsamı dışında olmasını savunmuş⁶ ve bunu başarmıştır.

1927'de tamamlanan (Oran, 2006: 338) göçte toplam olarak; 355.635 kişi Türkiye'ye; 189.916 kişi de Yunanistan'a göç etmiştir (Hirschon, 2005: 19).⁷ Göçten sonra B. Trakya'da kalan Müslüman ahali sayısı konusunda net bir bilgi olmamakla birlikte, genel olarak 100-105 bin kişi kalmıştır (Popovic, 1995: 333).

2.3. Batı Trakya Türk Azınlığın Sorunları

2.3.1. Kimlik Sorunu: İnkâr

Yunanistan'daki Türk azınlığın en önemli sorunlarının başında etnik kimliğini rahatça ifade edememesi gelmektedir. Yunanistan, "Türk" kelimesinin kullanımına şiddetle karşı olup, bu kelimeye tahammül edememektedir.⁸ Yunan hükümeti B. Trakya'daki Türk varlığını reddederek; hükümet sözcüleri "B. Trakya'da Türk yoktur" demektedirler (Helsinki WR, 1990: 14; Associations of Solidarity, 1983: 10).

Yunanistan, bu savını LBA'nın 45. madde hükmüne dayandırmaktadır. Burada geçen, "... Yunanistan'da bulunan Müslüman halkları ... " ibarelerinin de ortaya koyduğu üzere Yunanistan'daki halkın "Müslüman" olarak tanımlanması gerektiğini belirtmektedir. Etnik olarak Türk olsa da, buradaki halk Yunanistan nezdinde hukukun "Müslüman"dır ve bu şekilde tanımlanmakta ve tanınmaktadır. Fakat Yunanistan'ın göz ardı ettiği, yine bir uluslararası hukuk belgesi olan "Yunan ve Türk Halklarının Mübadelesine İlişkin Sözleşme"de bu halk açıkça "Türk" olarak ifade edilmektedir (m. 3). Dahası, B. Trakya'daki yerleşik azınlıklara dağıtılan ve onların değişim dışı olduğunu, yani Yunanistan'da yerleşik olduğunu belirten "Etabli Belgesi"nde, dini bir tasnife değil, etnik bir tasnife, "Türk" ve "Rum" tasnifine, gidilmiştir. Açıkçası Yunanistan, B. Trakya'daki halkı "Türk" olarak kabul ve ifade etmiştir. Bugün bu politikadan dönmesi, kendi politikasıyla çelişkiye düşmesi demektir. LBA'da "Müslüman" deyiminin kullanılmış olması, ilgili halkın "Türk" olma vasfını bir anda nasıl ortadan kaldıracaktır? B. Trakya halkı 30.1.1923'te "Türk" iken, 24.7.1923'te nasıl yalnızca "Müslüman" olabilir? Yunanistan'ın bu savını, adına "Türk" denen bir halkın 6 ay içinde yok olup yerine "Müslüman" denen yeni bir halkın gelmesi anlamına gelmektedir. Kısa bir zamanda böyle bir dönüşüm dünyanın hiçbir yerinde mümkün olamaz.

Yunanistan'ın ikinci savını, Müslüman Türklerin içinde, başka etnik halkların da olduğudur. Fakat kast edilenlerin de Türkçe konuştuğu ve -evlilik gibi çeşitli şekillerde- Türkleştiği genellikle kabul edilmektedir (Oran, 1991: 136). Ayrıca başka milliyetlerin de varlığı, Türk olanların Türk olmaları gerçeğini ortadan kaldırmaz.

Tüm alanlarda olduğu gibi bu konudaki Yunanistan politikası yine Türkiye ile ilişkilerle yakından bağlantılı olmuştur. İlişkilerin genel hatlarıyla iyi olduğu 1930'lar ve 1954 tarihli Azınlık Okulları Eğitim Kanunu'yla 1950'lerde Yunanistan, bölge halkının "Türk" kelimesini kullanmasına izin verdiği gibi kendisi de resmi söyleminde "Türk" kelimesini kullanmıştır. Bu dönemde adında "Türk" kelimesinin geçtiği pek çok dernek, vakıf, birlik vb. kurulabilmiş veya Türk kelimesini tabelalarında kullanmalarına izin verilmiştir. Gümölcine Yoksul Türk Mektep Çocuklarına Bakım Birliği, Gümölcine Türk Gençler Birliği (GTGB, 1928), Rodop-Evros Türk Öğretmenler Birliği (bugün Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliği, 1936), İskeçe Türk Gençler Yurdu (bugün İskeçe Türk Birliği (İTB), 1927) bunlardan bazılarıdır.

1955'ten sonra ise bu bahar dönemi sona ermiş, Türkler için kış başlamıştır. "Türk" isimli birimlerin hepsi kapatılmışlardır. 1972/1109 sayılı kararla okul tabelalarındaki "Türk" kelimesi kaldırılarak, yerine "Azınlık" kelimesi yazılmıştır (Taşkıran, 1997: 7). Türklere "Türk" denmesi yasaklanmıştır. Bu yasağa uymayanlar hem hapis hem de para cezasıyla cezalandırılmışlardır.

⁶ Türkiye'nin Rumların göçle ilgili tutumuna ilişkin olarak; İstanbul dışındaki Rumların göçünde, Türkiye'nin savının gerekçelerinden birinin de 'türdeş', bir 'ulusdevlet' oluşturmak olduğu (Oran, 2006: 339), dolayısıyla hafif ırkçı bir yaklaşım sergilediği savı vardır. Buna karşılık, bu meseleye derinlemesine bakıldığında Türkiye'nin önyargılı ırkçı bir yaklaşım içine girmedikleri ve İstanbul Rumlarının göç kapsamı dışında tutarak kendine yardım eden Rum halkına sahip çıktığı (Öksüz, 2006: 31) yönünde iki karşıt sav vardır.

⁷ 384 bin kişi Türkiye'ye, 1920'den başlayarak toplamda 1.250 bin kişi de Yunanistan'a göç etmiştir (Öksüz, 2006: 30).

⁸ Tahammülsüzlüğün nedenlerinden birisi de Türk kelimesine yüklenen anlamdır. Yunancada "Türk" aynı zamanda "yabancı", "öfkeli" veya olumsuzluk içeren bir sıfattır (Millas, 2002: 6).

1983'te KKTC'nin kurulmasından sonra adında "Türk" olan tüm dernekler kapatılmıştır.⁹ Örnek olarak, İTB, GTGB, Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliği kapatılmıştır. "Türk" kelimesinin kullanılması ve "Türk" varlığından bahsetmek yasaklanmıştır (state.gov 2013: 15, 38). Bu nedenlerden dolayı B. Trakya Türklüğünün önderlerinden Sadık Ahmet ve İbrahim Şerif aleyhinde dava açılmıştır (Taşkıran, 1997: 9, 13; Eğritaş, 2006: 56). Yunanistan'ın adında "Türk" olan dernekleri kapatması uluslararası hukuka aykırıdır. Bu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) kararlarıyla tescillenmiştir. AİHM, Evros (Meriç) Azınlık Gençleri Derneği (2007), İTB ve Rodop Türk Kadınları Kültür Derneği'nin (2008) "Türk" veya "azınlık" kelimelerinin geçmesi nedeniyle kapatılmasından dolayı Yunanistan'ı haksız bulmuştur. Gerekçeli kararda, "derneklerin, kendi etnik kültürlerini geliştirmeye çalışmasının, demokratik bir topluma kesinlikle tehdit oluşturamayacağı, farklı kültürlerden gelen azınlıkların, tarihi bir gerçeği olduğu ve bunu uluslararası hukuk kuralları çerçevesinde demokratik toplumun hoşgörüsüyle karşılaması ve koruması gerektiği" vurgulanmıştır (cihan.com.tr, 2008).

Bugün itibarıyla Yunanistan'ın bu tutumu devam etmektedir. Türk varlığı resmi olarak inkâr edilmektedir (Federation of Western Thrace, 1998: 12). Yunanistan'a göre "Türk" yoktur, "Müslüman" vardır. Dolayısıyla B. Trakya'dakiler adeta adsız azınlıktır (Borou, 2009: 7). Yunanistan, 1983'ten itibaren "Türk" kelimesi geçen herhangi bir derneğin kurulmasına izin vermemektedir. Ayrıca kapatılmasının yanlış olduğu ve dolayısıyla tekrar açılması gerekliliği belirtilen AİHM kararlarını da uygulamamaktadır (Papademetriou, 2012: 32-33). Yunan makamlarının kurulmasına izin vermemesi nedeniyle İTB 2012'de tekrar AİHM'e başvurmuştur (rubasam.com, 2013). Keza Evros Azınlık Gençleri Derneği AİHM'de ikinci kez hukuk mücadelesi vermektedir (rodopruzgari.com, 2013). Ne yazık ki 8.5.2004'te B. Trakya'yı ziyaret eden Türkiye Başbakanı da "Türk" kelimesini kullanmaya itina göstererek bu anlayışa bir nevi karşı çıkmamıştır. Buna karşılık 13.7.2014'te bölgeyi ziyaret eden Türkiye Başbakan Yardımcısı Emrullah İşler, her zeminde "Türk"ten bahsederek ve İTB ile GTGB'yi ziyaret ederek hem Türk azınlığa destek vermiş hem bu soruna vurgu yapmış hem de Türkiye'nin tavrını ortaya koymuştur (trakyaninsesi.com, 2014). Yunanistan, Pomakların¹⁰ ayrı bir ırk olduğu kampanyasına da başvurmuştur.

Türkler kimlik inkârına rağmen Yunan yasalarına uygun hareket etmişlerdir. Dernek kurmada Yunan makamlarından her zaman izin alma yoluna gitmişlerdir. Gayriresmi veya yeraltı dernekler kurmamışlardır. Veya tüm bu sorunları çözmek için silahlı mücadeleye de girişmemişlerdir.

2.3.2. Eğitimle İlgili Sorunlar

B. Trakya Türklerinin eğitimle ilgili sorunlarının, çeşitli antlaşmalardan kaynaklanan hak ve kurumlara sahip olmakla birlikte, bu hakların Yunanistan'ca, çoğu zaman kasıtlı olarak, tam olarak uygulanmamasından kaynaklanan sorunlar olduğu anlaşılmaktadır.

B. Trakya'daki azınlığın 220-230 ilkokulu, 2 ortaokul-lisesi (Gümülcine Celal Bayar Lisesi ve İskeçe Muzaffer Salih Lisesi) ve 2 medresesi/imam hatip lisesi (Gümülcine ve Ehinis İskeçe) vardır (Mavrommatis, 2007: 36; Hüseyin, 2004: 10). Bu varlığa karşılık, eğitimin yürütülmesinde Yunan devlet siyasetinin olumsuz müdahale ve uygulamaları yaşanmış ve yaşanmaktadır. Yunanistan'ın zamanla Türklerin aleyhine işleyen eğitim yaklaşımı şöyledir:

Yunanistan, Türkiye ile ilişkilerin bozulmasına paralel olarak, 1960'lardan itibaren Türkiye'den öğretmen¹¹ getirilmesi uygulamasına son vermek istemiştir. 1968'de açtığı Selanik Özel Pedagoji Enstitüsü (SÖPA) mezunu öğretmenlere çoğunlukla görev vermeye başlamış, 1973'ten itibaren Türkiye'de eğitim alan öğretmenlere görev ve çalışma izni vermemiştir (Oran, 1991: 144; Hüseyin, 2004: 11; Kelağa Ahmet, 2005: 127, 131). Azınlık eğitimini Yunanlaştırma gayesiyle kurduğu bu akademiye Yunan ortaokullarından mezun olanları, yani Türkçesi iyi olmayanları almış, bunları Türk okullarına öğretmen olarak atamıştır. Türkiye'den mezun öğretmenler atanmamakta, eski atanmışların görevlerine son verilmektedir. Bu da Türkçeye hâkim olamayan öğretmenler sorununu doğurmuştur (batitrakya.org, Eğitim).

Öğretmen atamalarını bilerek geciktirmekte; okulların tamiratını eğitimin açılması zamanlarına denk getirerek eğitimi aksatmaktadır. 694/1977 Kararıyla, azınlık okullarını Eğitim Bakanlığı'na bağlayarak (m. 7) azınlık okullarına karşı koz elde eden Yunanistan, 1983'te çıkardığı bir yasayla da sınırdaki okulların tamiri için ruhsat alınması şartı getirmiş, ancak bu izni de engellemiş ve/veya zor vermiştir (Hüseyin, 2004: 11).

Dil, bir ulusun varlığını korumasını sağlayan en önemli etmenlerin başında yer almaktadır. Bunun bilincinde olan Yunanistan, Türkçenin kullanım alanını sınırlamaktadır. 1984'teki bir talimatla, ortaokul-lise mezuniyet sınavlarının Yunanca yapılmasını kararlaştırmıştır (Poulton, 1993: 224). 1995'teki bir düzenlemeyle, Türkçe okutulan derslerin sayısı azaltılmıştır. Eğitim dilinin Yunanca olması Türk gençlerinin yüksek öğrenim yapmalarını zorlaştırmaktadır. Ancak bu konuda Avrupa Konseyi ve AB'nin baskı ve teşvikleriyle Yunanistan, 1999'da çıkardığı bir yasayla Yunancanın Türklerin ikinci dili olmasını kabul etmiş ve Türk öğrenciler için % 0.5'lik bir kontenjan ayırmıştır (Hüseyin, 2004: 10-12). Bu uygulamanın, uzun vadede asimile olasılığı söz konusudur. Zira Yunan üniversitelerine giden Türk öğrenci sayısı yıldan yıla artmıştır. Yunanistan ve AB'nin teşvikleriyle

⁹ Trakya Yerel Mahkemesi isminde "Türk" kelimesi geçen derneklerin kapatılmasına karar vermiş, Yunan Yüksek Mahkemesi de 1729/1987 sayılı kararıyla, Temmuz 1987'de yerel mahkemenin bu kararını onaylamıştır (Hüseyin, 2004: 8; Eğritaş, 2006: 50; Oran, 1991: 176; Poulton, 1993: 224).

¹⁰ Pomak Türkleri, 11. yüzyılda Orta Asya'dan çıkıp, Hazar Denizi ve Karadeniz'in kuzeyinden Balkanlara gelen ve Osmanlı Türklerinden önce bölgeye yerleşen Kıpçak (Kuman) Türklerinin torunlarıdır (Hüseyin, 2004: 8).

¹¹ Yunanistan azınlık eğitim sistemindeki öğretmenler genel itibarıyla 3'e ayrılır: Türkiye vatandaşı olan ve aylıkları Türkiye'ce ödenen "Kontenjan Öğretmenler"; Yunanistan vatandaşı B. Trakyalılar olup, Türkiye'de eğitim alan, aylıkları çalıştıkları okul encümenince ödenen ve sözleşmeli olan "Formasyonlu Öğretmenler" ve SÖPA mezunu olan, Yunanistan devlet memuru olan ve aylıklarını Yunanistan'dan alan "Akademililer"dir (Hüseyin, 2004: 11). Bunlara ilave bir dördüncü öğretmen kümesi de, herhangi bir öğretmenlik eğitimi görmeden atanmış "Formasyonsuz Öğretmenler"dir (Oran, 1991: 143).

1997’de başlatılan Müslüman Çocukların Eğitimini Destekleme Programı sayesinde Yunan okullarına giden Türk öğrenci sayısı katlanmıştır. Aileler çocuklarını artık Türkiye veya azınlık okulları yerine Yunan okullarına daha çok göndermeye başlamıştır. Keza Türk öğrenciler arasında azınlık okullarını terk etme oranı artmıştır (batitrakya.org, Eğitim).

Derslikler yetersizdir, birkaç sınıf bir derslikte toplanmaktadır. Ders kitapları çok eskidir ve içeriği sorunludur. Dolayısıyla ders kitapları Türk öğrencilere uygun değildir. Etnokültürel farklılıkların sistemli olarak göz ardı edildiği kitaplarda, gerçek dinin Hıristiyanlık olduğu, Yunanlı sayılabilmek için antik Yunanlıların soyundan gelmek gerektiği savunulmakta, Türkler kaba ve olumsuz gösterilmektedir (Mavrommatis, 2007: 37-38; Poulton, 1993: 224).¹² Bu, azınlığa yönelik bilinçli bir yıpratmadır.

Yunanistan bugün, LBA ve 1951 Kültür Antlaşması’ndaki yükümlülüklerine aykırı davranmaktadır. LBA’daki açık hükümlere rağmen Türk azınlık kendi eğitim kurumlarını ne kurabilmekte ne de denetleyebilmektedir (Federation of Western Thrace, 1998: 14-15; Hüseyin, 2004: 10). Yunanistan, Türk okulları üzerinde tam bir denetim kurmak istemektedir.

Yunanistan eğitim konusunda, Türk azınlığın bilgilendirilmesini, kültür düzeylerinin yükseltilmesini ve bilinçlenmesini engelleyici bir politika gütmektedir. Trakya’da ‘Türk yoktur’ anlayışının bir sonucu ve gereği olarak Türk azınlığı zamanla Yunanlılığa dönüştürme çabasıdadır. Türk okullarının 2011’de ve 2013’te kapatılması da Türklerin asimile edilmesine yönelik bir uygulama olarak görülebilir. Bununla birlikte 2011’de, krizden dolayı okulların birleştirilme yoluyla kapatılması Yunanistan’ın geneline yönelik bir uygulamadır. Dolayısıyla bunun, sadece B. Trakya Türklerine yönelik bir tutum olmadığı anlaşılmaktadır.

2.3.3. Vatandaşlıktan Çıkarma

Bu konuda en kaydedeğer husus, 1955 tarih ve 3370 sayılı Yunan Vatandaşlık Kanunu (YVK) ve bu kanunun 19. maddesi çerçevesinde yapılan uygulamalardır. Bu hükmeye göre; “Yunanistan’a geri dönmeme amacıyla yurtdışına çıktığına hükmedilen bir Yunan soylu olmayan kişi vatandaşlıktan çıkarılabilir.” Keza, Yunanistan dışında doğan ve büyüyen kişilerle; Yunan vatandaşlığını kaybeden ana babanın reşit olmayan küçük evlatları da vatandaşlıktan çıkarılabilmektedir (Helsinki WR, 1990: 11; Oran, 1991: 213; Hüseyin, 2004: 9).

1985’ten itibaren, B. Trakya’da Türk azınlığın sayısını azaltma amacı taşıyan bu uygulamaya sertleştirici yeni bir boyut eklenmiştir. Türklerin pasaportlarında “dönüş dâhil, birden fazla seyahat (çıkış) için geçerlidir” hükmündeki “dönüş dâhil” ibaresi karalanarak, yurtdışına çıkanların geri dönüşü, Yunanistan’a girişi engellenmiş, hatta bu kişiler 19. maddeye dayanılarak vatandaşlıktan çıkarılmışlardır (Papademetriou, 2012: 13). Üstelik vatandaşlıktan çıkarılma hususunda ilgili kişiyi bilgilendirme ve uyarma zorunluluğu yoktur. Vatandaşlıktan çıkarılanlar, haberi sınırdan öğrenmişler, hukuki yollara başvurabilmek için ülkeye bile sokulmamışlardır (Akalın).

Helsinki İzleme Komitesi, uluslararası insan hakları kuruluşları ve Türkiye’nin baskılarıyla sınırlı bir iyileşme görülmüştür. Bunun bir neticesi olarak Yunanistan, kanunun bu maddesini 11.6.1998’de yürürlükten kaldırmak zorunda kalmıştır. YVK en son 3838/2010 kanunuyla tadil edilmiştir (Papademetriou, 2012: 28). Ancak yeni düzenlemenin geçmişe şamil olmaması nedeniyle, 43 yıl (1955-98) yürürlükte olan bu uygulama neticesinde Yunan vatandaşlığını kaybeden yaklaşık 60 bin kişi haklarının iadesini beklemektedir (Hüseyin, 2004: 10; Eğritaş, 2006: 51-52).¹³ ECRI’nin 5.12.2003 tarihli “Yunanistan Hakkında Üçüncü Rapor”unda, bu kişilerin haklarını geri alamadığı belirtilerek Yunanistan’ın tavrı ırkçı bir tavır olarak değerlendirilmiştir (ECRI, 2004: 8-9). Bakoyani de 2007’deki ziyaretinde, 19. madde kapsamında vatandaşlıktan çıkarılanların, tekrar Yunanistan vatandaşlığına alınmayacağını resmen ifade etmiştir (Kırbaki, 2007).

Bununla birlikte Yunanistan’da ikamet eden bazı vatansız kişilere vatandaşlık verilmiştir. Bu konuda esneklik getirmekle birlikte, vatandaşlığa alınma veya vatandaşlığı tekrar kazanma sürecinin çok yavaş ve yorucu olması Kamu Denetçisi’nce ve Avrupa Komisyonu 2005 Yıllık Raporu’nda eleştirilmiştir. Bunun üzerine İçişleri Bakanlığı bir talimatla süreci hızlandırmıştır. Ancak m. 19 kapsamında vatandaşlıktan çıkarılmış kişilerin durumu hakkında elde yeterince bilgi yoktur (ECRI, 2009: 12).

Uzun süre ısrarla sürdürdüğü bu ayrımcılık politikasıyla Yunanistan, taraf olduğu LBA m. 40’ı (Yunan soyundan olanla olmayanlar arasında ayırım yapmama), AIHS 4 Nolu Protokol m. 3/2’yi (Kimse, yurtdışı olduğu devletin ülkesine girme hakkından yoksun bırakılamaz.) ve KİSHUS m. 12/4’ü (Hiç kimse, kendi ülkesine girme hakkından keyfi olarak yoksun bırakılamaz) çiğnemiştir.

Yunanistan’ın bu uygulamasının en önemli amacı Türklerin sayısını azaltmaktır. Türk nüfus “kabul edilebilir” bir seviyede tutulmak istenmiştir. Saf bir Yunanistan oluşturma amaçlı ırkçı bir tutumun tezahürü olan bu uygulama Yunanistan’ın hayatında kara bir izdir. İzin etkileri hâlâ giderilmiş değildir, zira vatandaşlığını geri almak isteyen binlerce kişi vardır.

2.3.4. Nüfus Yapısının Değiştirilmesi

Yunanistan, ulus-devlet olma amacıyla B. Trakya’daki nüfus yapısını lehine çevirmek için uğraşmaktadır. Bu amaçla öncelikle çeşitli baskılarla Türkleri göç ettirmektedir (Associations of Solidarity, 1983: 7). Yunanistan bunu bazen yumuşak bazen sert

¹² Olumlu bir gelişme olarak, 2000’den sonra azınlık çocukları için yazılmış, farklılıkları dikkate alan kitaplar kullanılmaya başlanmıştır (Mavrommatis, 2007: 38).

¹³ Bu sayı net olarak 60.004’tür (batitrakyalılar.com, 2007). Yeni Demokrasi Partisi Gümölcine milletvekili İlhan Ahmet’in 2005’teki soru önermesine cevaben Yunan İçişleri Bakanlığı, B. Trakya ve Oniki Adalar’da 46.638 kişinin vatandaşlıktan çıkarıldığını beyan etmiştir. Kamu Güvenliği Bakanlığı verilerine göre de bugüne dek 115 bin B. Trakyalı Türk’e uyruksuz kimliği verilmiştir (batitrakya.org, Vatandaşlıktan; state.gov 2009, 2010; Papademetriou, 2012: 13).

şekilde çeşitli yollarla gerçekleştirmiştir. Bölgedeki turistik yapılaşma neticesinde değerlendirilen Türklerin ev ve mallarına Yunanlılar yüklü fiyatlar vererek satışı cazipleştirmiş ve Türklerin gidişini kolaylaştırmıştır (Popovic, 1995: 344). İkinci sınıf insan konumunda olması gidişin bir başka nedeni olmuştur. Bunun neticesinde 1920’de bölgenin % 65’ini oluşturan Türklerin nüfusu bugün % 35’lere kadar düşmüştür.

İşsiz Türkleri, dağıtma amacıyla, B. Trakya harici bölgelere sürmektedir (Poulton, 1993: 223). Diğer bölgelerden buraya göçü teşvik etmiştir. Ayrıca Bulgaristan’dan, mübadele kapsamında Türkiye’den ve Sovyetler Birliği’nden getirilen Rumlar bölgeye yerleştirilmişlerdir. Bunlar için “Romania” (Rodop) ve “Eketenepol” (İskeçe) isimli iki yerleşim yeri kurulmuştur. Vatandaşlıktan çıkarma da nüfus yapısının değiştirilmesi kapsamındadır.

Devletin de desteğiyle Yunanlılar, azınlıklara göre her açıdan güçlenmiş, hatta azınlıklara saldırılara bazen göz yumulmuştur. B. Trakya’da nüfusu artırmaya yönelik ayrımcı bir uygulama da 1999’dan itibaren uygulamaya konmuştur. Yunanistan Başpiskoposluğu, üçüncü çocuğu olan ve sadece Yunan asıllı Ortodoks ailelere ayda 40 bin drahmi yardım yapmaktadır (Hüseyin, 2004: 14).

Normal nüfus artışıyla bugün 600 bin civarında olması gereken B. Trakya azınlık nüfusu, 80-150 bin arasındadır. Bu sayı, Yunanistan’ın Müslümanlara yönelik olumsuz politikasının sonucudur (batitrakya.org, Batı).¹⁴

2.3.5. Vakıflar Sorunu

Yunanistan LBA m. 40’ta, “Müslüman azınlığın her türlü hayır, dinsel ve toplumsal kurumlar ve okullar kurma, yönetme, denetleme hakkını” tanımış ve m. 42 ile bu hakları koruma yükümlüğü altına girmiştir. Ancak bu konuda da LBA’yı ihlal ettiği görülmektedir.

1945’teki düzenlemeyle tüm vakıfların Cemaat İdare Heyeti’nce yönetilmesi kararlaştırılmıştı. Ancak 1967-74 arasındaki cunta yönetiminde hak gaspına başlanmıştır. Cunta, vakıfların seçimle işbaşına gelen yöneticilerini azlederek, yerine kendi amacına hizmet eden, kendi atadığı kişileri getirmiştir (Hüseyin, 2004: 12; Federation of Western Thrace, 1998: 20; Eğritaş, 2006: 54). 1091/1980 sayılı “Batı Trakya’daki Müslüman Azınlığa Ait Vakıfların ve Bunların Servetlerinin İdaresi ve Kullanılmasına İlişkin” yasayla, vakıf konusu tekrar düzenlenmiş, Türklerin vakıflar üzerindeki etkinliği asgarileştirilmek istenmiştir. İlaveten, azınlıkların vakıf mallarının belgeli dökümü istenmiştir. Bölgenin çok savaş geçirmesi nedeniyle belgelerin tam olarak korunmadığı, yıprandığı ve elde olmadığı bir gerçektir. Yunanistan’ın bu gerçeği bilerek böyle bir istekte bulunması, vakıf mallarına el koyma niyetini akla getirmektedir. Ancak Türkiye’nin tepkileri neticesinde sözkonusu yasa uygulanamamıştır. 1991’de 1091 kararı yumuşatılmakla birlikte, Yunanistan’ın vakıflara müdahalesi devam etmektedir. 1996 hükümet kararnameyle vakıfların yönetimi 3 yıllığına seçilen bir kurula verilmiştir (Hüseyin, 2004: 12; Eğritaş, 2006: 55). Uygulamaya konulamayan ve 1091 sayılı yasanın yerine geçen 3647/2008 sayılı yeni yasa Türklerde endişe uyandırmış ve yasayı reddetmişlerdir. Bunun üzerine eskiden olduğu gibi kentsel vakıflar (Gümülcine, İskeçe ve Dimetoka), bölge valisinin atadığı her ile ait yönetim kurullarınca idare edilmektedir (Kurban & Tsitselikis, 2010: 12). Bu, LBA’ya aykırıdır. Köy vakıfları ise, 2001’den beri köylülerce seçilen ve müftü (burada seçilmiş ve atanmış müftü sorunu yine karşımıza çıkmaktadır) tarafından atanan mütevellilerce yönetilmektedir (Kurban & Tsitselikis, 2010: 12).

Günümüzde Yunanistan, vergiden muaf olan vakıflara zaman zaman vergi koymakta, ödenmeyince de ipotek koydurmaktadır. Bakoyani, ziyaretinde, “Türk vakıflarının vergi borçlarının silineceğini ve bundan sonra vakıfların vergiden muaf olacağını” belirtmiştir. Keza vakıfların idare heyetlerinin seçimle işbaşına gelmesi yönteminin tekrar uygulamaya konulacağını açıklamıştır (Kırbaki, 2007; batitrakyalılar.com, 2007). Bu, Yunanistan’ın B. Trakya politikasındaki değişikliklerin en somutuna işaret etmektedir. Bu sözler, Yunan yönetiminin uluslararası hukuka uyma zeminine yaklaşması; Türkler içinse haklarını nispeten geri alabilme ve ekonomik olarak rahatlatma açısından önemlidir. Elbette ki uygulama daha önemlidir.

Sorunun özü, vakıf mallarını idare eden heyetin üyelerinin Türklerce mi yoksa Yunanistan’ca mı seçileceğidir. Yunanistan vakıf yönetimlerini eline alarak, vakıf mallarını kamulaştırmak ve ortadan kaldırmak istemektedir. Böylece Osmanlı-Türk izlerini silecek ve Türk azınlığı ekonomik, sosyal ve tarihsel manada elsiz ayaksız bırakacaktır.

2.3.6. Müftülük Sorunu

Yunanistan’da müftülük kurumunu, esas itibarıyla 1913 Atina Barış Antlaşması 3 Nolu Protokol ve buna bağlı olarak çıkarılan 2345/1920 sayılı kanun düzenlemekteydi. Bu kanuna göre, müftülüğü olmayan Dimetoka için bir müftü seçilmelidir; müftüler cemaatlerce seçilmelidir; bir Başmüftü seçilmelidir. Fakat bu hükümlerin hiçbirisi gerçekleştirilememiştir. Dimetoka için bir müftülük oluşturulmamıştır; müftüler seçimle değil, Yunan kralınca atanmıştır; bir Başmüftü/Başmüftülük de oluşturulamamıştır (Oran, 1999: 60).

Müftüler 1985’e kadar, Türk azınlığın rızasıyla seçimsiz atanmıştır. Fakat bu tarihten sonra Yunanistan’ın yeni müftüleri Türk azınlığa sormadan, danışmadan ve onların rıza ve onayını almadan ataması müftüler sorununu doğurmuştur. 1984’te Yunanistan Müslüman Türk azınlığa sormadan yeni bir müftü (Rüşü Ethem’i) atamıştır. Bu, LBA’da yer alan, “azınlıklar din işlerini kendileri düzenleme ve yönetme haklarına sahiptir” hükmüne açıkça aykırıdır. Bu hükme dayanarak Müslümanlar, yeni ve resmi olmayan bir seçimle 18.8.1990’da İskeçe için Mehmet Emin Aga’yı, 28.12.1990’da da Gümülcine için İ. Şerif’i müftü

¹⁴ B. Trakya’daki Müslüman nüfusa ait veriler farklıdır. Türk/Müslüman kaynakları sayıyı 150 bin civarı gösterirken, en azından 100 binin altına düşürmezken, Yunan kaynakları daha az, hatta 100 binin altında göstermektedir. Örneğin Mavrommatis’e (2007: 34) göre, nüfus 80 bin civarıdır.

seçmişlerdir.

Yunanistan bu durum üzerine 2345 sayılı kanunu yürürlükten kaldırarak, yerine 1920/1991 sayılı kanunu getirmiştir (Hüseyin, 2004: 13; Eğritaş, 2006: 53). Türkler bu yasadın memnun değillerdir ve kaldırılmasını istemektedirler. Çünkü bu yasa, hem kendilerine danışılmadan ve hatta karşı çıkmalarına rağmen kabul edilip yürürlüğe konmuştur hem de uluslararası hukuka aykırıdır (Cin, 2009a: 37).

2006'da vefat eden Aga'nın yerine yeni müftü seçilmesi konusunda Atina'nın herhangi bir çözümleyici adım atmaması üzerine, Türk azınlık 31.12.2006'da (Kurban Bayramı'nın 1. günü) 83 camide yapılan seçimde 5.137 oyla Ahmet Mete'yi İskeçe'nin yeni müftüsü seçmiştir. Gümülcine müftüsü 1990'dan itibaren İ. Şerif'tir.

Dini konulara ilişkin bir başka sorun "240 İmam Yasası"dır. Yunan hükümeti atanmış müftülükleri güçlendirmek amacıyla 2007'de, 240 imamı camilerde görev yapmak ve özellikle devlet okullarındaki din derslerine girmeleri için "din öğreticisi/öğretmeni/adamı (ierodidaskalos)" sıfatıyla tayinli ve kadrolu olarak atama kararı almıştır. Bu kişileri aralarında Hıristiyan Yunanlıların da bulunduğu beş kişilik kurul belirleyecektir. Müslüman Türk azınlığın LBA'dan kaynaklı dini özerkliğinin ihlali anlamına gelen bu karar azınlığın itirazı nedeniyle uzun süre uygulanmamış, ancak 3536/2007 yasının ilgili maddelerinde değişiklik yapan düzenleme 22.1.2013'te Yunan meclisinde kabul edilmiştir (mfa.gov.tr; Yeniçağ, 2014: 11; yunturk.org.tr). İlk etapta 23 din öğretmeni (9 İskeçe, 9 Rodop, 5 Meriç) göreve başlamıştır. Kur'an-ı Kerim ve İslâm din dersini Türk öğretmenin Türk öğrencilere Yunanca anlatması, hocaların dini bilgisinin zayıflığı, dinin devlet eliyle öğretilmesinin yanlışlığı, Türk öğrencilerin seçmeli olan bu derslere girmeye zorlanması gibi rahatsızlık verici durumlar vardır (yunturk.org.tr; aa.com.tr, 2014; Yeniçağ, 2014: 11). İlaveten, din özgürlüğünün kısıtlanması söz konusudur ki bu, hem insan haklarına hem de uluslararası belgelere aykırıdır.

Bakoyani 2007'deki ziyaretinde, "Müftülerin yargılama yetkisi bulunduğu sürece mevcut durum sürecektir" diyerek Yunanistan'ın müftüleri bundan sonra da atamaya devam edeceğini; ayrıca 240 din adamını da devlet memuru olarak müftülüklerde görevlendireceklerini belirtmişti. Uluslararası hukuka aykırılık devam edecektir. Olaya, siyasi ve hukuki boyuta ilaveten dini olarak bakıldığında da, Müslüman bir din adamının Hıristiyan devletçe atanmasının yanlışlığı da ortadadır (Kırbaki, 2007; batitrakyalilar.com, 2007).

Günümüzde bu sorunlar devam etmektedir. İskeçe ve Gümülcine'nin biri devletçe atanmış diğeri de Türk cemaatçe seçilmiş ikişer müftüsü vardır. Türk azınlık devletin atadığı müftüleri, Yunanistan ise Türk azınlığın seçtiği müftüleri tanımamaktadır. Bu nedenle seçilmiş müftüler, "müftü unvanını kullanmak", resmi "müftünün yetkilerini gasp etmek" ve "otoriteye karşı gelmek" gibi suçlamalarla yargılanmış ve hapsedilmişlerdir. Bunun üzerine seçilmiş müftüler haklarını AİHM'de aramışlardır. Bugüne kadar seçilmiş müftülerce AİHM'ye 5 dava götürülmüş, hepsi de müftüler lehine sonuçlanmıştır. AİHM, müftülerin ifade hakkının ortadan kaldırıldığına (AİHS m. 9) hükmetmiştir (mfa.gov.tr). Yunanistan'ın uygulamasının uluslararası anlaşmalara aykırı olduğu böylece tescil edilmiştir.

2.3.7. Ayrımcılık

Türkler, Yunanistan'da sanki ikinci sınıf insan konumundadırlar. Muhalefetteki PASOK lideri Y. Papandreu'nun 30.9.2006'da B. Trakya ziyaretinde Türk azınlığa hitaben sık sık "sizler ikinci sınıf vatandaş değil, eşit vatandaşsınız" (batitrakya.com) ifadelerini kullanması, Yunanistan'da Türklerin gerçekte ikinci sınıf vatandaş görüldüğünün ispatıdır. Ayrıca 2011'de, başbakan olarak Papandreu bizzat, "azınlığa ayrımcılık güden devlet mekanizması ve bürokrasisinin varlığını" kabul etmiştir (Berberakis, 2011). Her açıdan bir dışlanmışlık içindedirler. Birkaç istisna dışında, memur olmaları neredeyse imkânsızdır (Popovic, 1995: 344). Zenginleşmeleri ve iş bulmaları bilerek engellenir. Yerel yönetimlerde, belediyelerde çalışan Türkler nadirdir. Çalışanlar da genelde, temizlik işçisi gibi düşük ve geri hizmetlerde, mevsimlik olarak çalışmaktadır. Değil işe girmek, sırf ırkından dolayı memuriyetten çıkarılmışlar, kredi almakta zorlanmışlar, sürücü belgesi alırken bile sıkıntılarla karşılaşmışlardır (Poulton, 1993: 223; Associations of Solidarity, 1983: 17). Yunanlılar, askerliklerini ailelerine yakın yerlerde, Türklerle ailelerinden uzak yerlerde yapmaktadırlar (Hüseyin, 2004: 16). Tüm bunlara karşın Yunan hükümetinin olumlu adımları olmuştur. Bu doğrultuda, Şubat 2011'deki ziyaretinde bu soruna değinmiş olan başbakan Papandreu, ehliyet sınavlarının Türkçe de yapılacağını ifade edilmiştir (Berberakis, 2011). Keza Türkiye Cumhuriyeti ehliyetlerinin artık Yunanistan'da geçerli olacağı belirtilmektedir (cihan.com.tr, 2014; Ortadoğu, 2014: 11).

Türklerin işe girmekte zorlanmasının ve ayrımcı baskılara maruz kalmalarının başlıca iki nedeni vardır. Birincisi, azınlık okullarının eğitim yetersizlikleri ve buna bağlı olarak kalite düşüklüğü; ikincisi ise, devletin ve vatandaşların Türklerle karşı olumsuz, ayrımcı tutumudur. Amaç bellidir; zorda bırakarak göçe zorlamak. Ayrıca B. Trakya'daki işlerin (fabrika vb) çoğunun Yunanlıların elinde olması da işsizliğin etkenlerindedir (Mavrommatis, 2007: 55). Yunanistan bu konuda bir iyileşmede bulunmuştur; kamuda işe alımlarda azınlık lehine % 0.5 kontenjan uygulama yönünde bir irade belirtmiştir (batitrakyalilar.com, 2007). SÖPA mezunları ile 240 İmam Yasası kapsamındaki de memur sayılmaktadır.

Yunanistan'da ekonomik kriz nedeniyle ırkçılık artmış, bunun neticesinde ırkçı Altın Şafak (Hrisi Avgi) Partisi 2012 seçimlerinde (yaklaşık % 7) meclise girmiştir. Bu parti örneğin Türk öğrencilerin üniversiteye girişlerinde uygulanan % 0.5'lik kontenjana karşı çıkmaktadır (birlikgazetesi.info, 2013). Keza Türklerle yönelik başka nefret uygulamaları vardır. Selanik Başkonsolosluğu'na molotoflu saldırı, GTGB'ye saldırı (6.8.2012), Müslümanlara ait bir türbenin duvarına "En iyi Türk ölü Türktür" yazılması ve "Türkler dışarı" ifadeleri Altın Şafak'ın Türklerle karşı nefret uygulamalarıdır (azinlikca.net, 2012). Bağımsız Yunanlılar Partisi (2012'de % 10 civarı) ve hükümet ortağı olan, 2012 seçimlerinde oylarını Altın Şafak'a kaptrarak meclis dışı kalan aşırı sağcı LaOS (Ortodoks Halk Hareketi) Türklerle yönelik olumsuz görüşleriyle bilinen başka partilerdir.

2.3.8. Toprak ve Taşınmazlarla İlgili Sorunlar

LBA verilerine göre, 1923'te B. Trakya topraklarının % 84'ü Türklerindi. Bugün bu oran % 25'e düşmüştür. Bunda çeşitli etmenler rol oynamıştır ve bu etmenlerin pek çoğu, bizzat Yunan devletinin sistemli ve planlı tutumuyla gerçekleştirilmiştir.

Yunanistan, Yunanlıların B. Trakya'dan toprak almasını teşvik etmiş ve bunun gerçekleşmesi için kredi gibi kolaylaştırıcı imkânlar tanımıştır. Örneğin 1966'da Yunan Merkez Bankası ile Ziraat Bankası arasında anlaşma imzalanmıştır. Bu anlaşma hâlâ yürürlüktedir (Oran, 1999: 46; btddd.org.tr, 2012). Bu anlaşmayla, Türkiye'nin devlet bankası "Yunanlaştırma" politikasına destek verir konuma düşmüştür.¹⁵ Yunanistan, Osmanlı Devleti'nden kalan ve sadece Müslümanların elindeki mülkiyet tapularını tanımamıştır. Toprak birleştirmesi (anastasmos) uygulaması, % 80-90'ı Türklerden yapılan kamulaştırmalar gerçekleştirmiştir. Örneğin 1974'te İskeçe/İnhanlı'da Türklerden 1800 hektar arazi kamulaştırılmıştır. 1366/1938 sayılı yasayla arazilerin Yunan olmayanlara satışı yasaklanmıştır. Avrupa Konseyi ve AB gibi birimlerin uygulamayı "mülkiyet hakkı"na aykırı bulmasıyla, Yunanistan 1892/1990 kanununu yürürlüğe koyarak, politikasını yumuşatmıştır. 1992'de Türklerin toprak almasına izin verilmekle birlikte, toprak alımı hâlâ devlet iznine bağlıdır (Hüseyin, 2004: 15, 33; Cin, 2009b: 168). Dolayısıyla eski politikasını sürdürmektedir.

2.3.9. Yasak Bölge Uygulaması ve Seyahat Serbestliğinin Engellenmesi

Yunanistan 1953'te, sözde komünizm tehlikesine karşı, doğu-batı doğrultusunda Bulgaristan sınırının 15-30 km genişliği bölgeyi "yasak bölge" ilan etmişti. Buranın güneyinde bir de, ikinci derecede yasak bölge olan askerî "Denetimli Bölge" vardı.

Kaynak: batitrakyalılar.com, Kronoloji.

B. Trakya'nın yaklaşık 1/3'üne tekabül eden bu alana giriş-çıkışlar özel izin belgeleriyle gerçekleştirilmiştir. Yasak bölge uygulaması 1995'te fiilen, 2000 yılında ise tamamen kaldırılmıştır.

Bölgedeki 118 köyedeki 40 bin Türk yaklaşık yarım asır boyunca seyahat serbestisi haklarını kısıtlı bir şekilde yaşamıştır. Bu uygulama da esasında, bölgede yaşayan Pomak Türkleriyle diğer Türkler arasındaki bağı kesme ve Pomakları Türk kimliğinden uzaklaştırarak onları Yunanlaştırma amacı taşımaktaydı. Yunanlaştırma uğraşı özellikle cunta döneminde başlayıp uygulanmakla birlikte, komünist tehdit kalkmasına rağmen ilerleyen zamanlarda da sürmüştür (pomakajans.com, 2014). Ayrıca, formasyonlu ve formasyonsuz öğretmenlere izin verilmeyerek, olduğu farz edilen Türkiye etkisi kırılmak istenmiştir.

Günümüzde bu uygulama sona erdiğinden, bu hususta genel bir sorun yoktur. Ancak zaman zaman bu ve benzeri uygulamalara rastlanılmaktadır. Zira bu uygulamanın hukuki dayanağı olan 376/1936 sayılı kanun hâlâ kaldırılmamıştır. Sınır içindeki sınırların kaldırılmasına rağmen Yunanlı yetkililerde bir zihniyet devrimi yaşanmamıştır. Yunanistan Pomakları asimile etmeye devam etmektedir (pomakajans.com, 2014).

¹⁵ Bu konuda 16.7.2014'te şu üç eylemde bulundum: Önce Ziraat Bankası ağ sayfasından bilgi talep formunu doldurarak talepte bulundum, ancak 23.9.2014 itibarıyla geri dönüş olmadı. Saniyen, Ziraat Bankası müşteri hizmetlerini aradım, ancak bilgi verildi. Son olarak, Ziraat Bankası İskeçe Şubesi'ni arayarak bu mevzuyu sordum. İsmimin Sevgi olduğunu söyleyen görevli bana, "1966 anlaşmasından haberi olmadığını, bankalarının Türk ve Yunan ayrımı yapılmaksızın, Yunanistan'da, hatta sadece İskeçe'de, ikamet edenlere kredi verdiğini" belirtmiştir. Oran olarak da, "taşınmaz bedelinin tamamının değil, azami %75'i oranında kredi verildiğini, en azından bankalarının uygulamasının bu yönde olduğunu" beyan etmiştir.

2.3.10. Siyasi Katılım Hakkının Engellenmesi-Sınırlanması

Türkler hukuken ulusal ve yerel seçimlere katılma hakkına sahiptir. Ancak bu konuda da Yunanistan doğrudan olmamakla birlikte, çeşitli düzenlemelerle Türk azınlığın siyasi güç sahibi olmasını engellemektedir. Düzenlemeler dolaylı olsa da sonuçları doğrudan etki etmektedir.

Yunanistan'ın azınlığın bu hakkını engelleyici iki esas uygulamasının olduğu belirtilebilir. Birincisi, 1993'te yürürlüğe koyduğu yeni bir düzenlemeyle, bağımsız adaylar da dahil, bir milletvekili adayının ülke genelinde % 3 oy alma (200 bin civarı) şartı getirmesidir. B. Trakya Türklerinin oy sayısının ülke genel oyunun yaklaşık % 1'ine tekabül ettiği (Dostluk, Eşitlik ve Barış Partisi (DEB) 2004 Avrupa Parlamentosu (AP) seçimlerinde B. Trakya'da 42.640 oy almıştır) göz önünde bulundurulduğunda B. Trakya'dan bağımsız bir adayın milletvekili seçilemeyeceği açıktır. Nitekim Yunanistan amacına ulaşmış ve 1993 seçimlerinde hiçbir Türk milletvekili seçilememiştir. Aynı zamanda bu, Türklerin milletvekili çıkaramadığı tek seçim olmuştur. Baraj nedeniyle bağımsız olarak veya DEB aracılığıyla AP'ye temsilci gönderme şansı da gözükmemektedir. Bu bağlamda Avrupa Birliği'nin (AB) ikincilik/yerellik (subsidiarite) ilkesi ve azınlıkların temsili gereği B. Trakya Türk azınlığı için kontenjan belirlemesi yerinde bir davranış olacaktır.

Aşağıda Türk milletvekilliği sayısı verilmiştir. Son seçimlerde seçilen Türklerin sayısının azaldığı, en azından artmadığı anlaşılmaktadır. Bu durum Yunan politikalarının başarısını göstermektedir.

Tablo: Yunan Meclisine Giren Batı Trakya Türk Milletvekilliği Sayısı (1920-2012)¹⁶

Yıl	Sayı		Yıl	Sayı	
	Gümölcine	İskeçe		Gümölcine	İskeçe
1920	3	1	1974	2	-
1923 ¹⁷	1	1	1977	1	2
1926	2	2	1981	2	-
1928	2	2	1985	1	1
1932	3	1	1989	1	-
1933	2	3	1990	1	1
1936	1	1	1993	-	-
1946	2	2	1996	2	1
1950	2	1	2000	2	-
1951	1	2	2004	1	-
1952	2	1	2007	1	1
1956	2	1	2009	Rodop 1	
1958	2	1	6.5.2012	2	1
1961	2	1	17.6.2012	2	1
1963	2	1	Toplam	48	29
1964	2	-	GENEL TOPLAM	77 ¹⁸	

Kaynak: Ministry of Interior of Greece, 2012; Öksüz, 2006: 230-231; milligazete.com.tr, 2009; iha.com.tr, 2012.

İkinci bir husus, il, belediye ve bucakların birleştirilmesi uygulaması (Kapodistrias Planı) olmuştur. Bu tasarla Yunanistan, Türk köy ve bucaklarını Yunan çoğunluğun olduğu birimlerle birleştirerek Türkleri çoğunluk içinde eritmek istemiştir.

1980'lerden sonra S. Ahmet, Türk azınlığın temsil hakkının güçlü sesi olmuştur. Fakat S. Ahmet'in 1995'teki şüpheli ölümünden sonra B. Trakya Türk hakları savunucusu olmakla özdeşleşmiş bir lider henüz çıkamamıştır. Yunanistan, rakamlardan da anlaşılacağı üzere, Türkleri siyasetten uzaklaştırma politikasını hâlâ uygulamaktadır.

2.3.11. İfade Özgürlüğü Sınırlaması

Yunanistan, Türklerin ifade hürriyetini engelleyici bir tutum içindedir. Bu doğrultuda, Türklerin dışarıyla bağlantıları kesilmiş, Yunan meclisindeki Türk vekiller ve özellikle Aga, Türkiye'nin casusu olarak görülmüş ve hep polis takibinde olmuşlardır. Ayrıca Türk azınlığa ait radyo, televizyon, gazete ve dergi gibi medya kuruluşları çeşitli bahanelerle sürekli takip altında tutulmuşlar, uğraşları baltalanmış (Helsinki WR, 1990: 24), daha ileri gidilerek yayınlarına son verilmiş, sahiplerine de tazminat ve mahkûmiyet cezaları verilmiştir.¹⁹

¹⁶ Yunan meclisinde toplam 77 sandalye kazanılmasına karşılık, 40 civarı kişi milletvekili seçilmiştir. Bazı kişiler birden fazla milletvekili seçilmiştir. En fazla seçilen İskeçe'den 8 kez seçilen Osman Nuri Fettahoğlu'dur (1946-1963) (Öksüz, 2006: 238).

¹⁷ Bu seçimde Dimetoka'dan Yunan meclisine girebilen ilk ve tek Türk milletvekili Hasan Eminbeyzade'dir. (Öksüz, 2006: 230). Bundan sonra Dimetoka'dan hiçbir Türk milletvekili seçilememiştir.

¹⁸ 6.5.2012'deki seçim hükümet kurulamaması nedeniyle yenilediğinden ve her iki seçimde (6.5.2012 ve 17.6.2012) seçilenler aynı kişiler (Ahmet Hacıosman, Ayhan Karayusuf ve Hüseyin Zeybek) olduğundan 6.5.2012'de seçilenler toplam sayıya dâhil edilmemiştir.

¹⁹ ABD 2011 İnsan Hakları Raporu'na yansıyan bir olay şudur: Yunanistan, Aralık 2010'da, bir azınlık okulunda görevli bir Yunan öğretmeni eleştirdiği için Gündem ve Millet gazetelerine, sırasıyla 150 bin ve 120 bin euro ceza vermiştir. Gazetelerin yayıncıları mahkemenin tazminatının "görülmemiş yükseklikte" olması nedeniyle iflaslarına neden olacağını belirtmişlerdir. Kararı temyize götürmüşlerdir (state.gov 2011: 9).

Tüm radyolar geçici izinle çalışmaktadırlar. Radyolarda, köy isimlerinin Türkçe söylenmesi engellenmektedir. Yunanistan'ın ifade özgürlüğüne yönelik kısıtlayıcı uygulamaları uluslararası raporlarda da tescil edilmiştir. ABD Dışişleri Bakanlığı İnsan Hakları Raporu'na da giren bir engelleme şudur: 1998'de Işık Radyo sahibi Abdulhalim Dede'nin İskeçe'deki evine baskın yapan 15 polis, Dede'yi "anten dikme niyetinden" dolayı yakalamıştır. Mahkemeye çıkarılan Dede, 8 ay hapse mahkûm edilmiş, ceza istinafta 2 aya indirilmiş (state.gov 1999, 2000), kefaletle serbest bırakılmıştır. Dede, temyiz süreci neticesinde 2001'de beraat etmiştir, ancak yargılama sürecinde çok masraf yapmıştır (state.gov 2001, 2002).²⁰ 1999'da AİHM, İ. Şerif davasında Yunanistan'ı "düşünce, din ve kanaat hürriyetini engellemek"ten dolayı mahkûm etmiştir. 27.6.2000'de ECRI'nin, Avrupa Konseyi'ne Yunanistan'la ilgili sunduğu ikinci rapordaysa; B. Trakya Türklerinin ifade özgürlüklerinin sınırlandırıldığı; kendilerini toplum olarak tanımlamalarının yasak olduğu; bu yüzden de azınlık derneklerinin de Yunan devleti tarafından kabul edilmediği belirtilmiştir (ECRI, 2000: 18-19).

2.4. Asimilasyon Başarılı Oldu Mu?

Yunanistan uluslararası etmenler sonucu bazı olumlu adımlar atmıştır. AB, Avrupa Konseyi, BM ve uluslararası insan hakları örgütleri gibi birimlerin baskıları, AİHM'de mahkûm edilme oranının yüksekliği gibi gerekçeler Yunanistan'ı azınlık politikasında küçük değişiklikler yapmaya mecbur bırakmıştır. Yunancayı çok iyi bilen, üniversite mezunu azınlık mensubu gençlerin bazı devlet kademelerinde yer almasına izin verilmeye başlanmıştır. Özellikle belediyelerde ve Vatandaş Hizmetleri Kurumu'nda azınlık gençleri az sayıda olmakla birlikte çalıştırılmaktadır.

Bununla birlikte sıradan bir Türkün kamuda istihdam edilme şansı düşüktür. Zira bu imkân oldukça sınırlı bir kesime sunulmaktadır. Üstelik Yunanistan bunu da asimilasyon lehinde kullanmıştır. 1980'lerde başlattığı azınlıkların kamuda istihdamını Pomaklar ile Müslüman Çingenelere hasretmiştir. İstihdam daha çok ikinci kümece kabul edilmiştir. Yunanistan bu uygulamayla, kendilerini çoğunlukla Türk kabul eden bu iki kesimi Türk kültüründen uzaklaştırmayı amaçlamıştır. Zira sadece Atina'da memur olunacaktı ve memur olmanın şartı da ailecek Atina'ya taşınmak ve oy potansiyellerini de nakletmekti. Amaç, Türkleri bölme ve zayıflatmadır. Yunanlı yazar Mavrommatis'in (2007: 61-63, 118 dn. 71) de belirttiği üzere, Yunan milliyetçiliğinin (Yunanistan'ın milliyetçi davranışlarının) vaat ettiği küçük kazançları elde etmenin şartı Türklükten vazgeçmiş olmaktır.²¹

Asimilasyonun bir ayağı da din işlerinin devletleştirilmesidir. 2004'teki ziyaretinde Türkiye başbakanının, seçilmiş müftüyle ikili görüntülerinin basına yansımaması isteği B. Trakya Türklerinin davalarının Türkiye tarafından tam manasıyla anlaşılacağı şeklinde yorumlanabilecek bir hareket olmuştur. Çünkü B. Trakya Türkleri, seçilmiş müftü konusunda oldukça hassastırlar. Yunanistan bu konuda hukuku ihlal edici tutumunu sürdürmektedir. Bu nedenden dolayı Yunanistan, seçilmiş İskeçe Müftüsü merhum Aga'nın 13.7.2006'da AİHM'de açtığı davayı kaybetmiştir. 2013'te uygulamaya konulan 240 İmam Yasası da asimilasyon amacına hizmet etmektedir.

Asimilasyonun en büyük mücadele alanı "Türk" kelimesi olmuştur. Türklerin sıkıntıları süregelen olarak devam etmektedir. Hâlâ "Türk" kelimesinin kullanılmasında büyük sıkıntılar yaşanmaktadır. B. Trakya Türkleri her konuda olduğu gibi, bu konuda da anavatan olarak gördükleri Türkiye'den destek beklemektedirler. Ancak Türkiye başbakanının 2004'teki ziyaretindeki tavrı B. Trakya Türklüğünde hayal kırıklığına ve Türkiye'den beklentilerin boş çıkacağı hislerine kapılmalarına neden olmuştur.

Yasak Bölge uygulaması da, Türkleri ayırıştırarak asimilasyon amacı gütmekteydi. Yunan milliyetçiliği bunda başarıya ulaşmış, bugün bazı Pomak Türkü kendini sadece Pomak olarak kabul eder olmuştur.

Asimilasyonun en önemli başarılarından birisi devlet okullarına giden azınlık öğrenci sayısının artmasıdır. Eskiden Türk azınlığın çocukları ezici oranda Türk okullarına giderken bugün bu oran düşmüştür. Türklerin çoğu yine Türk okullarına gitmektedir ama Yunan devlet okullarına gidenlerin sayısı ve oranı artmıştır. Tahminlere göre, B. Trakya'da, Yunan devlet ilkokullarında okuyan Müslüman azınlık çocuk sayısı 2000'de 100 civarında iken, bu sayı 2004'te 450'ye yükselmiştir. Bunda pek çok etmen etkilidir. Birincisi, Yunan eğitim sistemi farklılığa yer vermeyen tek költürcü bir yapıya sahiptir. İtaatçi olup, hâkim dil ve költürünü paylaşmayanların dışlandığı bir alandır (Mavrommatis, 2007: 31, 111 dn. 14). Bir başka neden, Yunanlaştırma politikasıdır. Burada, Yunanlaştırma adına çifte bir zafer söz konusudur. Yunanistan, Yunanlaştırdığı diğer kurumlardan dolayı başka alanlardaki asimileyi daha rahat yapmaktadır. Yunanistan, din ve eğitim alanında kendi sistemlerini kabul edenleri ödüllendirmektedir. Bu doğrultuda, Türkiye'deki üniversiteleri bitirenleri değil de SÖPA'yı bitirenleri öğretmen olarak atamakta; seçilmiş müftülerin değil kendi atadığı müftünün belirlediği kişileri din adamı olarak maşa bağlamaktadır. Ekonomik durumu iyi olmayan Türkler, istemeyerek ve farkında olmadan Yunanlaşmaya boyun eğmektedirler.

Türkiye-Yunanistan arasındaki 1951 tarihli Kültür Antlaşması, B. Trakyalı Türklerin Türkiye'deki üniversitelerin eğitim fakültelerinde okumalarını ve azınlığın öğretmen ihtiyacını karşılamalarını öngörmekteydi. Bu itibarla 1960-66 arası 300'den fazla kişi Türkiye'de öğretmenlik eğitimi almış ve dönmüştür (Kelağa Ahmet, 2005: 127, 130). Ancak Türkiye'ye bağımlı olmayı sakıncalı bularak SÖPA'yı kuran Yunanistan, Türkiye'de öğretmen yetişmesine izin vermemiştir. 1968-69'da 11 öğrenciyle öğretime başlamış olan bu okulun 2005 itibarıyla atanmayı bekleyen 250'nin üzerinde mezunu vardır (Kelağa Ahmet, 2005: 132). Türkiye'deki Eğitim Fakülteleri yerine SÖPA'dan mezun olanların sayısı artmıştır. Örneğin 1995-96'da azınlık ilkokullarında 247 SÖPA mezunu öğretmene karşılık, 93 Türkiye eğitim okulları mezunu ve 81 Formasyonsuz öğretmen

²⁰ ABD'nin 2001 Yunanistan İnsan Hakları Raporu'na göre Dede, ilk yargılaması için 2.184 \$ masraf yapmıştır. İskeçe Mahkemesi, cezayı (207 bin drahm (559\$)) Dede'ye geri ödemiştir (state.gov 2001, 2002). Bu rakam, tüm süreç için 15 bin eurodur. Örneğin sadece Yargıtay'a itiraz harcı 2.500 eurodur (lozanmubadilleri.org.tr).

²¹ Her iki kesimin de kendilerini Türk kabul etmelerine ilişkin bkz. (Mavrommatis, 2007: 44; state.gov 2013: 38).

görev yapmaktaydı (Kelağa Ahmet, 2005: 126).²² Aynı uygulamayı Türkiye vatandaşı kontenjan öğretmenlere de teşmil etmiştir. Yunanistan, 1951 Kültür Antlaşması gereği 1991-92 eğitim-öğretim yılına kadar her yıl karşılıklı gönderilen öğretmen sayısını 35'ten, mezkûr tarihten itibaren 16'ya düşürmüştür (mfa.gov.tr).

Asimilasyonun bir başka boyutu Türkiye ile iletişimin koparılmasıdır. Bu doğrultuda YVK m. 19 bir çare olarak düşünülmüştü: hem gidişler azaltılacaktı hem de vatandaşlıktan çıkararak Türkiyecilerden ve casuslardan (Yunanistan'a göre onlar casustu) kurtulacaktı. Böylece B. Trakya bölgesindeki sorunlu halktan kurtulacak ve daha fazla ulus devletleşecekti. Vatandaşlıktan ıskat başarıya ulaştı. Ancak insan haklarına aykırılığı nedeniyle Yunan milliyetçiliği buna fazla diremedi ve ilgili maddeyi kaldırmak zorunda kaldı. B. Trakya Müslüman halkın yönü Türkiye yerine Yunanistan'a dönmeye başlamıştır. Yunanistan sistemini benimsemiş ve bütünleşmeyi istemeye başlamışlardır. Örneğin Müslüman olan ve anadili Türkçe olan Kalkanca/Gümlüncine sakinlerinin bir kısmı böyledir. Burada seçimlerde Türk adaylar yerine Yunan adaylara oy verenler artmıştır (Bkz. Mavrommatis, 2007: 51, 56, 59).

% 3 barajı Türklerin Yunan partilerine girmelerini, asimile olmalarını artırdı. Daha önceleri, Türk adaylar bağımsız olarak seçime girmekte ve seçilebilmekteydi. Bağımsız adayların oyunun da ülke genelinde % 3 oluşturması gerektiğinden artık hiçbir Türk aday, seçilemeyeceğinden dolayı, B. Trakya'da bağımsız seçime girememektedir. Bu durumda seçilebilmek için barajı aşabilen Yunan partilerine girerek siyaset yapmak zorundadırlar. PASOK, Yeni Demokrasi, Siriza gibi Yunan partilerinden aday olmaktadır. Bu da Yunan sisteminde erime, Yunanca konuşma, Yunanlı gibi davranma zorunluluklarını beraberinde getirmektedir. Örneğin Yunan partileri genellikle Yunan resmi fikriyatını savunduğundan Türk adayların da buna uyması en azından çok da aykırı davranmaması gerekebilmektedir.²³

Türklerin partisi olan DEB, seçim barajını aşamadığı için 1991'de kurulmasına rağmen uzun süre seçimlere girmemiştir. Temsilci gönderemeyeceğini bile bile resmi olarak ilk kez 25.5.2014 AP seçimlerine katılmıştır.

LBA öncesi B. Trakya'daki taşınmazların %84'ü (19.586 km²) Türklere aitti. Buna karşılık Rumların oranı sadece %5'ti (1.258 km²). Bugün bu oran %25-30'lara düşmüştür. Bunda Türklerin taşınmazlarını Yunanlılara satabilmelerine karşılık, Türklerin taşınmaz satın alamamaları etkilidir. 1366 sayılı ve 1938 tarihli Sınır ve Kıyı Bölgelerinde Alım Satım Hakkının Kullanılmasının Yasaklanması Hakkında İhtiyaca İlişkin Yasa gereği 1991'e kadar Türklerin taşınmaz mülk edinmeleri yasaktı. 1991'de mezkûr yasada yapılan küçük bir değişiklikle bu yasak resmen kalkmıştır. Ancak yeni düzenlemeye göre, taşınmaz mülk alımının il valiliklerindeki kurulların iznine tabi olması nedeniyle fiilen yasak hâlâ sürmektedir (Cin, 2009b: 168-169). Yunan milliyetçiliği kamulaştırma, toprakları birleştirme, cezaların ödenmemesi gibi nedenlerle el koyma suretiyle bölgeyi Yunanlaştırmaya devam etmektedir.

Nüfus, okul, cami vb sayılarda azalışlar vardır. Örneğin 2011'de B. Trakya'daki 25 Türk okulu birleştirmeye tabi tutulmuş, bunların 14'ü kapatılmıştır. Şubat 2013'te de 12 azınlık okulu kapatılmıştır (mfa.gov.tr). Camiler için de aynısı hatta daha kötüsü belirtilebilir.

Netice itibarıyla Türk azınlık, 1947'den beri amacı kendilerini ortadan kaldırmak olan sistemli bir Yunan politikasına maruz kalmışlardır (Popovic, 1995: 344). Yunanistan, Türkleri ortadan kaldıramamıştır ama Yunanlaştırma politikasında çok yol kat etmiştir.

SONUÇ

Batı Trakya meselesini değerlendirirken üç etmenin belirleyici olduğu anlaşılmaktadır; Yunanistan, Türkiye ve uluslararası toplum.

Her devletin hayatında gerçekleştirmek istediği birtakım hayalleri vardır. Yunanistan için bu hayal; Büyük Ülkü'dür. Büyük Ülkü kısaca, Büyük Yunanistan oluşturma hedefidir. Yunanistan dış politikasını adeta Büyük Ülkü hayaline endekslemiştir. Azınlıklar politikasında da, birtakım yükümlülükler altında olmasına rağmen, bu hayalini gerçekleştirme amacı gütmüştür. Son zamanlarda B. Trakya Türklerinin yaşamlarında göreceli bir rahatlık ortamı sağlanmıştır. Soğuk Savaş yıllarındaki baskı uygulamaları günümüzde hafiflemiştir. Ancak Büyük Ülkü'yü devlet politikası olarak gören ve iktidarların bu siyasanın uygulayıcısı olduğu bir devlette azınlıkların tam bir rahatlık içinde olamayacağı aşikârdır. Büyük Ülkü, milliyetçi ve hatta ırkçı bir kuramsal çerçeveye ve fikriyata dayanmaktadır. Bu minvalde, Büyük Ülkü siyasası başka ulusların olmadığı, saf bir ırkın oluşturduğu ulus devletleşmiş bir Yunanistan'ı hedefler. Bu hayaldeki devlette başka uluslara yer yoktur. Bu itibarla, azınlıklar ya göç ettirilerek ya değişik yollardan nüfus artışları engellenerek ya da asimile edilerek ortadan kaldırılır. B. Trakya'daki Türk azınlık var olduğu ve Büyük Ülkü, Yunanistan için bir kızılma olduğu müddetçe, Yunanistan'ın B. Trakya Türk azınlığa yönelik politikası bu çerçevede olacaktır. Bunun şiddeti dönemsel gelişmelere göre azalıp artacaktır.

Akraba devleti olan dünyadaki tüm azınlıkların durumunda olduğu gibi, B. Trakya Türk azınlığının durumu da Türkiye'den bağımsız değerlendirilemez. Türkiye etmeni, kendi içinde üç boyutta incelenebilir. İlki, kendi içindeki Rum azınlığa ilişkin tutumunun, Yunanistan'ın B. Trakya Türk azınlığa karşı tutumunu belirlemesindeki etkisidir. Türkiye'nin azınlık politikasından yeterince tatmin olmaması ve Türkiye'deki 6-7 Eylül olayları gibi olayların vuku bulması, Yunanistan'ın B. Trakya Türklerine karşı ihlallerine zemin hazırlamıştır. Keza LBA imzalandığında, iki ülke içindeki Müslüman (Türk) ve Hıristiyan (Rum)

²² İlaveten, 1995-96 öğretim yılında B. Trakya azınlık okullarında 348 Yunanlı öğretmen, 9 Türkiye vatandaşı kontenjan öğretmen görev yapmıştır. Toplam 778'dir (Kelağa Ahmet, 2005: 126).

²³ Diğer taraftan azınlığın aleyhine olan uygulamalara hangi partiden olursa olsunlar tüm Türk milletvekilleri genelde karşı çıkmaktadırlar. Örneğin 240 İmam Yasası'nın uygulanmasına Türk milletvekilleri karşı çıkmışlardır.

azınlıklar, niceliklerinden dolayı, bir denge ve karşılıklılık unsuruydular. Son on yıllara kadar devam eden bu denge, her ne kadar hâlâ LBA'da hukuku varlığını korusa da, günümüzde Türkiye ve B. Trakya Türkleri aleyhine bozulmuş gözükmemektedir. Örneğin Yunanistan'ın kontenjan öğretmen sayısını 16'ya indirmesindeki savı "Türkiye'deki Rum sayısının B. Trakya'ya oranla azlığı ve karşılıklılık ilkesi" olmuştur (mfa.gov.tr). İkincisi, Türkiye'nin Yunanistan ile ikili ilişkileri olup, bu etmen B. Trakya Türklerinin hayat şartlarının iyileşmesi ve kötüleşmesine doğrudan etki etmiştir ve etmektedir. Yunanistan ile ilişkilerin gerginlik ve düşmanlık boyutunda olması B. Trakya Türklerinin de daha kötü bir azınlık politikasına maruz kalmalarına yol açmıştır. Günümüzde Türkiye, B. Trakya konusunda, kendi ülkesindeki Rum azınlığın tüm haklarına riayet ederek (mesela Vakıf mallarını iade etmiştir) Yunanistan'dan da ayırmasını bekleme politikası takip etmektedir. Üçüncü olarak, Türkiye'nin uluslararası ilişkilerinin sorunda etkisinin olduğunu belirtmekte yarar vardır. Türkiye'nin Yunanistan'ın ihlallerini zaman zaman uluslararası arenaya taşımasının Yunanistan'ın B. Trakya Türk azınlık politikasına hem olumlu hem de olumsuz etkileri olmuştur. Örneğin 2006'da İslâm Konferansı Örgütü'nün Yunanistan'ın Türk azınlık haklarına daha fazla saygı göstermesi yönündeki çağrısı Yunanistan'ın azınlık politikasını yumuşatmasına neden olmuştur.

Son etmen olarak da uluslararası toplum B. Trakya Türklerinin geçmişinde ve bilhassa bugününde belirleyici bir unsurdur. Soğuk Savaş'ın sona ermesi, insan hakları kavramının evrenselleşmesini hızlandırmıştır. İnsan hakları meselesi artık devletlerin egemenliğine ve iç işlerine dâhil bir alan olarak görülmemektedir. BM'nin insan haklarının korunmasını amaçları arasında sayması, bütünlüğünün bir parçası olarak görmesinden dolayı AB'nin Avrupa'da azınlıkların korunmasına özen göstermesi, AIHM'nin insan hakları ihlallerini cezalandırması ve Helsinki İzleme Komitesi gibi birimlerin ilgileri devletlerin insan hakları ihlallerini asgari hale getirmektedir. Bu doğrultuda Yunanistan da B. Trakya Türk azınlığa yönelik uygulamasını yumuşatmak zorunda kalmıştır. Bu pencereden bakıldığında, Yunanistan'daki Türk azınlığı meselesi, Türkiye-Yunanistan ilişkileri ekseninden çıkmaya da başlamıştır. Çünkü Türk azınlığın hakları Türkiye'nin fazlaca bir katkısı olmadan da başta Avrupa Konseyi ve AB olmak üzere uluslararası toplumun teşvikleriyle gelişme gösterebilmiştir. İlaveten ABD Dışişleri Bakanlığı ülkeler bazında yıllık insan hakları raporu hazırlamaktadır. Yunanistan'a ait raporlarda her yıl B. Trakya'daki ihlallere yer vermektedir. Keza İnsan Hakları İzleme Örgütü de çalışmalarında B. Trakya'ya yer vermektedir.

Türkler üzerindeki baskı ve Yunanlaştırma çabaları hiçbir zaman bitmeyecektir. Bunun, birbiriyle bağlantılı ve birbirinin neden ve sonucu durumunda olan, başlıca iki nedeni vardır. Birincisi, baskının kaynağının Türklerin bizzat "kendileri" olmalarıdır. "Kimlikleri"dir. Baskılara maruz kalmalarında "Türk" olmaları başlı başına tek ve yeterli bir nedendir. Yunanistan, tarih boyunca Türkleri "öteki" olarak görmüş ve görmektedir. İkincisi, yukarıda bahsedilen Büyük Ülkü ile bağlantılı olarak, Yunanistan'ın ve Yunan ulusunun haleti ruhiyesidir. Yunan ulusu, Balkanlarda milliyetçilik akımından çabuk etkilenmiş ve Osmanlı'dan ayrılmıştır. Yüzyıllarca egemenliği altında kalmalarından, bunu onur kırıcı bir hatıra olarak algılamalarından ve genişleme alanı olarak Osmanlı coğrafyasını görmelerinden dolayı Türkleri baş düşman olarak kabul etmişlerdir. Yaklaşık bin yıl boyunca Türklerle girişilen ve çoğunda da yenildikleri savaşlar Türklerle olan kını katmerleşmiştir. Yunanlılardaki ırkçılığa varan bu milliyetçilik duyguları, tüm Müslümanları "Türk" olarak görmelerine ve adında "Türk" olan herşeye düşman olmalarına yol açmıştır.

Son söz olarak denilebilir ki, Batı Trakya Türklerinin durumlarının iyileştirilebilmesi için, konuya ulusal değil, insani gözlemlerden bakılmalıdır. Yunanistan/Yunanlılar B. Trakya Türklerine ve diğer azınlıklara insan hakları çerçevesinde yaklaşmayı öğrendiği an, sorun ortadan kalkacaktır (Millas, 2002: 44).

KAYNAKÇA

- "3 Türk Yunan parlamentosunda". 9.5.2012. <http://www.iha.com.tr/haber-3-turk-yunan-parlamentosunda-dunya-226398/>. Erişim: 23.7.2014, (metinde: iha.com.tr, 2012).
- "26 Şubat tarihinde, KEMO (Azınlık Grupları Araştırma Merkezi) ile LMV (Lozan Mubadilleri Vakfı) İstanbul'da düzenledikleri "Sivil toplum: Azınlık medyası ve hükümet dışı kuruluşları" konulu konferansta Abdülhalim Dede'nin konuşma metni.". http://www.lozanmubadilleri.org.tr/proje_yyolunda_konf_adede.htm. Erişim: 23.7.2014, (lozanmubadilleri.org.tr).
- "240 İmam Yasası'nın yürürlüğe girmesine tepki", 4.4.2014, <http://www.aa.com.tr/tr/s/309648--yunanistanda-quot-240-imam-yasasi-quot-nin-yururluge-girmesine-tepki>. Erişim: 14.7.2014, (aa.com.tr, 2014).
- "1953-2000 Pomaklara yasak bölgeler. Neden?". <http://pomakajans.com/1953-2000-pomaklara-yasak-bolgeler-neden/238/>. Erişim: 17.7.2014, (pomakajans.com, 2014).
- "AIHM, 4 ayda 3 defa Yunanistan'ı "Türk" kelimesine yasak nedeniyle mahkum etti". 27.3.2008. http://www.cihan.com.tr/news/AIHM-4-ayda-3-defa-Yunanistan-i-Turk-kelimesine-yasak-nedeniyle-mahkum-etti-_0598-CHLTI2MDU5OC80, Erişim: 9.7.2014, (cihan.com.tr, 2008).
- AKALIN, Şükrü Haluk. "Yunanistan'da Azınlık Haklarının Son Durumu". <http://strateji.cukurova.edu.tr/BALKANLAR/01.HTM>. Erişim: 24.7.2014, (Akalin).
- Associations Of Solidarity With Western Thrace Turks In Federal Germany And Turkey, *The Drama Of The Moslem Turkish Minority In Western Thrace*, 1983, (Associations of Solidarity, 1983).
- "Başbakan Yrd. EMRULLAH İŞLER Batı Trakya'daydı". 14.7.2014. <http://www.trakyaninsesi.com/haber/1126/basbakan-yrd-emrullah-isler-bati-trakyadaydi-fotografli.html>, Erişim: 19.7.2014, (trakyaninsesi.com, 2014).
- "Batı Trakya". <http://www.batitrakya.org/bati-trakya/bati-trakya/bati-trakya.html>. Erişim: 10.7.2014, (batitrakya.org, Batı).
- "Batı Trakya Kronolojisi". <http://www.batitrakyalilar.com/dev/kronoloji/harita7.asp>. Erişim: 17.7.2014, (batitrakyalilar.com, Kronoloji).
- "İbrahim Şerif: Batı Trakya Türk Azınlığı bu kadar rencide edilmemel". <http://www.yunturk.org.tr/?Syf=26&Syz=305086&/%C4%B0brahim-%C5%9Eerif:-Bat%C4%B1-Trakya-T%C3%BCrk-Az%C4%B1nl%C4%B1C4%9F%C4%B1-bu-kadar-rencide-edilmemel>, Erişim: 14.7.2014, (yunturk.org.tr).
- "Batı Trakya Türkleri için Yunanistan'a girişte ehliyet kolaylığı". 20.9.2014. http://www.cihan.com.tr/news/Bati-Trakya-Turkleri-icin-Yunanistan-a-giriste-ehliyet-kolayligi_7681-CHMTUzNzY4MS8x. Erişim: 23.9.2014, (cihan.com.tr, 2014).
- "Batı Trakya Türkleri için Yunanistan'a girişte ehliyet kolaylığı". *Ortadoğu Gazetesi*. 22.9.2014, (Ortadoğu, 2014).
- "Batı Trakya Türklerinin seçimi". 21.10.2009. http://www.milligazete.com.tr/haber/Bati_Trakya_Turklerinin_secimi/137779.

- Erişim: 17.7.2014, (milligazete.com.tr, 2009).
- BERBERAKIS, Stelyo. "Papandreou: Sıkıntılar giderilecek". 20.2.2011. http://www.sabah.com.tr/Dunya/2011/02/20/turk_azinligin_tum_sikintilari_giderilecektir. Erişim: 23.7.2014.
- BİLGE, Suat. (2000). *Büyük Düş, Türk-Yunan Siyasi İlişkileri 1919-2000*. Ankara: 21. Yüzyıl Yayınları.
- "BTAYTD AGİT yuvarlak masa toplantısı yapıldı". 8.9.2012. <http://www.azinlikca.net/component/content/archive.html?limit=20&start=5080>. Erişim: 15.7.2014, (azinlikca.net, 2012).
- BOROU, Christina. (2009). "The Muslim Minority of Western Thrace in Greece: An Internal Positive or an Internal Negative "Other"?". *Journal of Muslim Minority Affairs*, 29 (1), 5-26.
- CİN, Turgay. (2009). "Batı Trakya Türklerinin Hukuki Statüsü Sorunları ve Avrupa Birliği". *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11 (1), 147-179, (Cin, 2009b).
- (2009). *Yunanistan'daki Türk Azınlığın Hukuki Özerkliği*. Ankara: Orion Kitabevi, (Cin, 2009a).
- ÇAVUŞOĞLU, Naz. (2001). *Uluslararası İnsan Hakları Hukukunda Azınlık Hakları*, İstanbul: Su Yayınları.
- DURHAM, W. Cole, Jr. (2013). "State Reactions to Minority Religions: A Legal Overview", Edi. David M. Kirkham. *State Responses to Minority Religions*. Burlington: Ashgate Pub.
- ECRI. (8.6.2004). "Third Report on Greece (5.12.2003)". http://hudoc.ecri.coe.int/XMLEcri/ENGLISH/Cycle_03/03_CbC_eng/GRC-CbC-III-2004-24-ENG.pdf, Erişim: 23.7.2014, (ECRI, 2004).
- (15.9.2009). "ECRI Report on Greece, (fourth monitoring cycle), 2.4.2009". <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/country-by-country/greece/GRC-CbC-IV-2009-031-ENG.pdf>, Erişim: 23.7.2014, (ECRI, 2009).
- (27.6.2000). "Second Report on Greece (10.12.1999)". http://hudoc.ecri.coe.int/XMLEcri/ENGLISH/Cycle_02/02_CbC_eng/02-cbc-greece-eng.pdf, Erişim: 23.7.2014, (ECRI, 2000).
- "Eğitim Sorunu". <http://www.batitrakya.org/bati-trakya/insan-haklari/egitim-sorunu.html>. Erişim: 9.7.2014, (batitrakya.org, Eğitim).
- EĞRİTAĞ, Sidar. (2006). "Batı Trakya Sorunu". 2023 (63), 48-57.
- "Ekonomik Baskılar". 24.10.2012. <http://www.bttdd.org.tr/Icerik/Detay/67>. Erişim: 16.7.2014, (bttdd.org.tr, 2012).
- Federation of Western Thrace Turks in Europe. (1998). *Turkish Minority of Western Thrace*. Ankara: Etki Yayıncılık, (Federation of Western Thrace, 1998).
- "Güney Meriç Derneği tanındı !!!". 9.7.2013. <http://www.rodopruzgari.com/item/2820-g%C3%BCney-meri%C3%A7-derne%C4%9Fi-tan%C4%B1nd%C4%B1.html>, Erişim: 9.7.2014, (rodopruzgari.com, 2013).
- Helsinki Watch Report. (1990). *Destroying Ethnic Identity, August 1990*. United States of America, (Helsinki WR, 1990).
- HIRSCHON, Renée. (2005). "Lozan Sözleşmesi'nin Sonuçları: Genel Bir Bakış". Der. Renée Hirschon. *Ege'yi Geçerken: 1923 Türk-Yunan Zorunlu Nüfus Mübadelesi*. Çev.: Müfide PEKİN - Ertuğ ALTINAY, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=157&CM=&DF=&CL=ENG>, Erişim: 1.7.2014; 16.7.2014, (Conventions).
- http://www.batitrakya.com/index.php?option=com_content&task=view&id=27&Itemid=2. Erişim: 26.12.2006, (batitrakya.com).
- HÜSEYİN, Necmettin (Der.). (2004). *Tarihe Bir Not*. İstanbul: Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği Yayınları.
- "İlhan Ahmet: "Altın Şafak resmen kontenjanın kaldırılmasını istemiştir."". 30.8.2013. <http://www.birlikgazetesi.info/haberler/7834-ghan-ahmet-qaltin-afak-resmen-kontenjanin-kaldirilmasini-stemtrq.html>. Erişim: 15.7.2014, (birlikgazetesi.info, 2013).
- KELAĞA ACHMET, İmpaim. (2005). *Yunanistan'da (Batı Trakya'da) İkidilli Eğitim Veren Azınlık Okullarında Türkçe ve Yunanca Öğrenim Gören Öğrencilerin Okuduğunu Anlama ve Yazılı Becerilerinin Değerlendirilmesi*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KIRBAKİ, Yorgo. (6.2.2007). *Bakoyani'den Batı Trakya'ya Bol Bol Vaat*. <http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=212238>. Erişim: 6.2.2007; 8.7.2014).
- KURBAN, Dilek & TSITSELİKİS, Konstantinos. (2010). *Bir Mütakabiliyet Hikayesi: Yunanistan ve Türkiye'de Azınlık Vakıfları*. İstanbul: TESEV Yayınları.
- MAVROMMATIS, Giorgos. (2007). *Yunanistan'da Bir Müslüman Azınlık Toplumunda Yoksulluk, Sosyal İzolasyon ve Eğitim, Kalkanca'nın Çocukları*. (Çev. Berin Myisli) İstanbul: Kitap Yayınevi.
- MERAY, Seha L. (Çev.). (1969). *Lozan Barış Konferansı, Tutanaklar, Belgeler*. Takım: I, Cilt: 1, Kitap: 1, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- MILLAS, Herkül. (2002). *Daha İyi Türk-Yunan İlişkileri İçin Yap-Yapma Kılavuzu*. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- ORAN, Baskın. (1991). *Türk-Yunan İlişkilerinde Batı Trakya Sorunu* (Güncelleştirilmiş 2. b.). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- (1999). *Yunanistan'ın Lozan İhlalleri*. Ankara: Stratejik Araştırma ve Etüdler Milli Komitesi Yayınları.
- (Edi.). (2006). *Türk Dış Politikası, Cilt I: 1919-1980* (12. b.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- (2003). *Türk Dış Politikası, Cilt II: 1980-2001* (6. Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.
- ÖKSÜZ, Hikmet. (2006). *Batı Trakya Türkleri*. Çorum: KaraM Yayınları.
- PAPADEMETRIOU, Theresa. (October 2012). *Greece: Status of Minorities*. http://www.loc.gov/law/help/greece-minorities/2012-008036%20GR%20RPT_FINAL.pdf. Erişim: 16.7.2014.
- "Parliamentary Elections of 2012". [http://ekloges-prev.singularlogic.eu/v2012a/public/index.html?lang=en#{\"cls\":\"level\",\"params\":{\"level\":\"ep\",\"id\":2}}](http://ekloges-prev.singularlogic.eu/v2012a/public/index.html?lang=en#{\). Erişim: 18.7.2014, (Ministry of Interior of Greece, 2012).
- POPOVIC, Aleksandre. (1995). *Balkanlarda İslam*. İstanbul: İnsan Yayınları.
- POULTON, Hugh. (1993). *Balkanlar, Çatışan Azınlıklar, Çatışan Devletler*. İstanbul: Sarmal Yayınları.
- TAŞKIRAN, Cemalettin. (1997). *Batı Trakya Türkleri ve "Yunanistan'daki Türk Azınlığı" Konulu Panel*. Ankara.
- U.S. Department of State. (23.2.2000). "Greece 1999, Country Reports on Human Rights Practises". <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/1999/332.htm>, Erişim: 18.7.2014, (state.gov 1999, 2000).
- (4.3.2002). "Greece 2001, Country Reports on Human Rights Practises". <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2001/eur/8261.htm>. Erişim: 21.7.2014, (state.gov 2001, 2002).
- (11.3.2010). "2009 Human Rights Report: Greece". <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2009/eur/136034.htm>. Erişim: 20.7.2014, (state.gov 2009, 2010).

- , “Greece, Country Reports on Human Rights Practises for 2011”.
<http://www.state.gov/documents/organization/186569.pdf>. Erişim: 20.7.2014, (state.gov 2011).
- , “Greece 2013 Human Rights Report”. <http://www.state.gov/documents/organization/220496.pdf>. Erişim: 18.7.2014, (state.gov 2013).
- ÜRER, Levent. (2003). *Azınlıklar ve Lozan Tartışmaları*. İstanbul: Derin Yayınları.
- “Vatandaşlıktan Çıkarma”, <http://www.batitrakya.org/bati-trakya/insan-haklari/vatandasliktan-cikarma.html>, Erişim: 9.7.2014, (batitrakya.org, Vatandaşlıktan).
- YERASIMOS, Stefanos. (1995). *Milliyetler ve Sınırlar: Balkanlar, Kafkasya ve Ortadoğu* (2. b.). Çev. Şirin Tekeli, İstanbul: İletişim Yayınları.
- “Yunanistan Dışişleri Bakanının Batı Trakya’yı Ziyareti”. 2.10.2007. http://www.batitrakyalilar.com/dev/det_haber.asp?id=1428. Erişim: 17.3.2007; 9.7.2014; 10.7.2014; 14.7.2014, (batitrakyalilar.com, 2007).
- “Yunanistan’da Türk kelimesi nedeniyle kapatılan dernekler AKPM gündeminde”. 1.5.2013. <http://www.rubasam.com/NewsDetail.Asp?NewsID=2579&Title=Yunanistan%B4da-%93T%FCrk%94-kelimesi-nedeniyle-kapat%FDlan-dernekler-AKPM-g%FCndeminde>. Erişim: 9.7.2014, (rubasam, 2013).
- “Yunanistan’da 240 İmam Yasası”. 18.1.2014. Yeniçağ. “Yunanistan’daki Türk Varlığı”. <http://www.mfa.gov.tr/bati-trakya-turk-azinligi.tr.mfa>. Erişim: 14.7.2014; 19.7.2014, (mfa.gov.tr).

This page intentionally left blank.